

Ազգ

31 ԱՄՏ 2017 ՌՐԲԱԹ 12(5460)

Մոսկվան հանդես կգա ֆառորյա դասերազմի մասին հայտարարությամբ

Այս մասին արտահայտվել է Ռուսաստանի արտոնադրության դաշնական խոսնակ Սարիա Ջախարովան, ավելացնելով, որ անցյալ տարի ապրիլի 1-4-ը Արցախի հանրապետության և Ադրբեյջանի միջև տեղի ունեցած մարտի վերաբերյալ, որոնք երկուստեք մեծաթիվ զոհեր խլեցին, դաշնական Մոսկվան հանդես կգա համադարձիկ գնահատականով:
Դժվար չէ նախատեսել, որ այդ հայտարարությունը լինելու է լուրջ ակտի կտրուկ, ինչ-որ տեղ կողմերին զգասացնող և անհատապես ակնհայտ ու գործնական բանակցություններ սկսելու կոչ:
Ըստ երևույթին, Ռուսաստանը լուրջ է իր հարավային սահմանները սահմանափակելու և վստահություն հասցնելու բացառելու և, ի վերջո, դարաբայան հարցի կարգավորման հասնելու համար, խիստ համահունչ արտոնադրության Մերձդ Մոսկվայի՝ շուրջ 15 օր առաջ ինչեցրած՝ ԵԱՏՄ-ի «այս հասվածում» համաձայնություն գոյացնելու բաղձանքին:

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ՕՐԵՐԻ ՀԵՏ

Երիտասարդությունը՝ խաղից դուրս

Երկու օրից կավարժվի ընտրախաղը և կսկսվի արդյունքների դժգոհների բողոքախաղը: Վերջինները կզանան աղաքցուցել իրենց դեմ եղած խարդախությունները, իսկ հաղթողները, ինչպես ամեն անգամ. «իրեղեն» աղաքցուցներ կդադարեցնեն, միաժամանակ կհիտարան՝ բա ինչ էիք կարծում, ժողովուրդը մեզ է վստահում, և մեզ ամեն ինչ անելու ենք նրա վստահությունը արդարացնելու համար: Հավանաբար լինեն նաև բողոքի ցույցեր, երբեք, հանրահավաքներ: Սակայն դրանք ցրելու փորձեր չեն արվիլ- թող բողոքեն, նույնիսկ Եվրոպայի դիմում, ի վերջո կհոգնեն և ամեն ինչ կվերադառնա իր բնականոն հուն...

Իսկ բնականոնը Հայաստանում, ինչպես ամեն ընտրությունից հետո, հուսաբերությունն է, աղաքցում, «այսպես ելել, այսպես էլ կգնայի» սրամաղրությունը, ոտով փակելով, արագադրող՝ ինչպես հալչող ձյան սակից հոտող ջուրը: Բայց մեր դարազայան դա ջուր չէ, այլ արյուն, ավիչ, կենսահյուս՝ երիտասարդություն:

Օրերս երեսնից ինքնաթիռով Մոսկվա գնալիս տես երիտասարդների մի մեծ խումբ՝ փորձառու բրիգադի կազմավորությամբ: Գնում էին աշխատելու, որդես տեսագործ բանվոր: Տղաներից ոմանք արդեն ճիշտով տես ունեին՝ հայտնաբերած առաջին անգամ չէին ուղեւորվում Ռուսաստան: Ավելի ջանքերը ուրախ էին կարծես, առաջին անգամ այլ երկիր ուղեւորության գնացողի ուրախությամբ: «Եղ ո՞ր եք գնում, ընտրություններին չե՞ք մասնակցելու», հարցրի կասկածով: Անտարբեր նայեցին ինձ և ձեռքերը թափվեցին: «Հորոդեր, իմ տեղը ուրիշ ձեռք գողա, - ասաց խմբի երեւի ամենաարտախոսը, - բալիմ ֆանիմ մանեթ կառնե»:

Չգիտեմ նրանցից ֆանիսը կվերադառնա հայրենիք: Երեւի իրենք էլ չգիտեն: Առայժմ կարեւոր աշխատելն է, ընտանիքին օգնելը, հետո՝ Ասված մեծ է: Սակայն եթե մնան սասնայակ հազարավոր երիտասարդներ իրենց ճակատագիրը թողել են Աստու սնորհունությամբ, աղա ուրիշ՝ ավելի փոքր, բայց ոչ փոքրաթիվ մի խումբ իր ճակատագիրն այլևս ոչ ոքի չի ուզում վստահել: Ճանաչում են 30-40 տարեկան այդ երիտասարդներից շատերին, գրուցել են նրանցից ոմանց հետ: Առաջին հայացքից անբարեհամբույր երիտասարդներ են, մանավանդ տղաները: Ոմանք աշխատախաղափառ հոլմեր ունեն, չափից դուրս ինքնավստահ: Երանք ամբողջ խնդիր չունեն, կրթված են, ոմանք՝ արեւմտյան լավագույն համալսարաններում՝ դաշնապետական ունեցող մասնագիտություններով: Ստանում են բավական բարձր, երբեմն բարձրից էլ բարձր աշխատավարձ: Չէի ասի, թե հայրենասեր չեն, բայց լուրջ են հաշվեհարկ, սկեթիկ նաեւ: Իրենք չեն սիրում կաշառք վերցնել, ոչ էլ սալ: Չեն ընդունում կառավարման այս ձեւը, ախտերական հարաբերությունները: Չոքբայությունից խորում են, դասարաններից, բյուրոկրատիկ զգվում են: Ուզում են արժանավոր և ըստ արժանիքների աղբիլ: Ուզում են ազատ աղբիլ: Մինչևե տիրոջները իրենց փոխարեն սնորհներ իրենց և նմանների կյանքը, իրենց երեխաների աղազան, դեկավարել երկիրը՝ առանց սիրադեբելու ժամանակակից կառավարման գիտությամբ, սեխնուղղախաներին: Հայաստանը կարող է զարգանալ, եթե օգտագործվի այս սերնդի ներուժը: Իսկ եթե չի օգտագործվելու՝ աղա ավելի լավ է իրենք էլ հեռանան այս երկիրը, որտեղ հեռանկար չկա, փակ է հորիզոնը:

«Եթե իմ երկիրը չի օգտվելու ինձնից և իմ նմաններից, էլ ի՞նչ գործ ունեմ Էստոնի», - ասում է նրանցից մեկը, որ ավարտել է ամերիկյան MIT համալսարանը: Գիտե՞մ մեր հաշվապահներն ու ֆինանսիստներն ինչ գին ունեն Ռուսաստանում: Ավելի լավ կլինի Էստոնի աշխատեմ, որ երեխաս ինձ նման գրկաններով ուսում չստանա, ինձ նման դիմումը ձեռքս ամիսներ ամբողջ տանը չստանի՝ մինչևե միջոցառությամբ աշխատանքի ընդունվելը»:

Մեկ խոսքով՝ այս սերունդը ուզում է դասախանասվություն վերցնել, մինչդեռ ոչ մի կուսակցություն կամ դաշինք չստանձնեց նրանց դասախանասվությունը վերցնելու գործը: Խոսքը չի վերաբերում կուսակցությունների ընտրական ցուցափեղկին, վիսրիսային, որտեղ համեմատաբար երիտասարդներ կան բարեբախտաբար: Սակայն նրանք, ինչպես ասում են, տոն չեն կարող սեղծել, հասկառդես «դաշնադեբի» հովանու հակ: Խնդիրը մի ամբողջ սերնդի է վերաբերում, ոմանց սիրած ու գործնական աջակցության չարժանացած «Անկախության սերնդին», նրա ֆառափական ներգրավվածությամբ: Այդ սերունդը գրեթե ամբողջությամբ աղաբառափականացված է մնում, աղալուսակցականացված, հետեաբար՝ խաղից դուրս:

Մեզ՝ ավագներս, լուրջ են սիրում երիտասարդությանը շողորթել՝ դուրս է մեր աղազան, ելմն: Մինչդեռ «աղազան» արդեն դարձել է ներկա և այս ընթացքով լուրջ կդառնա անցյալ, իսկ երկիրը կմնա... նախանցյալ:

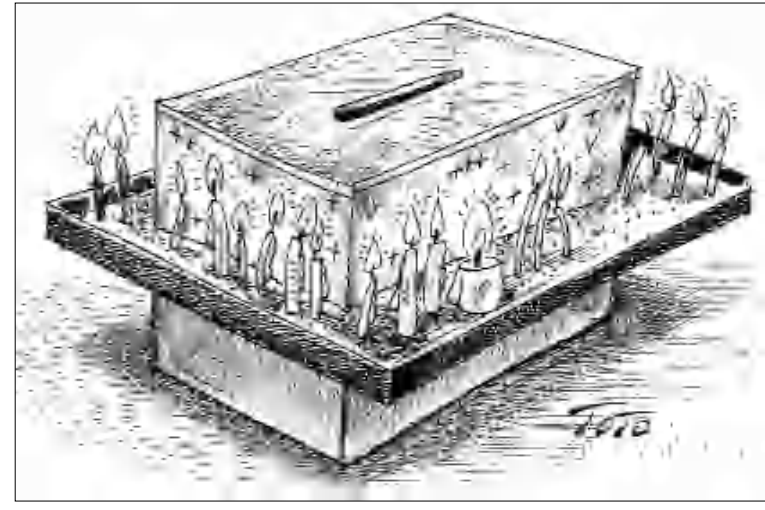
ՆԱԿՈՒՆ ԱՎԵՏԻԵՐՅԱՆ

Ո՞ր ուժերը կանցնեն խորհրդարան

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ամեն ինչից երեսուր է, որ խորհրդարանական ընտրությունները չեն լուծելու այն խնդիրները, որոնք մեր ընտրական օրենսգրքով և մեր Սահմանադրության դաշնադրած ձեռաչափերի մեջ՝ գոնե իշխանությունը նորացնելու, կամ իշխանության դեմքը փոխելու համար իշխանությունը դնում է: Այդ փոփոխություններն իրացնելու հավակնորդների միջև իրական մրցակցությունը դեռ հետք է սկսվելու և արժանաբար երկար է տեւելու՝ այն մեկ տարին, երբ խորհրդարանը ոչ ձուկ է լինելու, ոչ միս: Այսինքն՝ խորհրդարանը մեր Սահմանադրությամբ ունենալու է լուրջ մեծ լիազորություններ, սակայն հազիվ թե այնտեղ եղող ուժերը դիսկ անեն ողջ հնարավորությամբ օգտագործել այդ լիազորությունները, ֆանի որ միաժամանակ դեռ մեկ տարի այդպիսի անսահմանափակ իշխանությամբ է օժտված լինելու նաեւ նախագահի ինստիտուտը:

Որ մրցակցությունը հետք ավելի կուց ձեւեր է ընդունելու՝ դրա ծիլերն արդեն երեսուր են՝ աղաքցուցը թեկուզ մեկը մյուսից առաջ անցնող միլիարդ դոլարներով Հայաստանում ներդրում ա-

նելու խոսուսումներն են, որոնք ինչու են աղազա իշխանությունում հիմնական ֆակտորի դերը ստանձնելու հավակնող լիդերների շուրթերից: Կարեն Կարապետյանն իրեն սասարող ուսասիայ գործարարների խմբի հետ միասին հայտարարեց զարմացնելիք ներդրումների մասին, ի դասախանասին հնչեց Գագիկ Ծառուկյանի ընկերների կողմից 15 միլիարդ դոլարի՝ անգամ Ծառուկյանին Հայաստանի ռազմական անելու խոսուսումը:

Իհարկե, Հայաստանին ներդրումները դեբտ է են թթվածնի դեբտ, մեր սնեսությունը կփրկելին խեղդվելուց, սակայն ինչու այդ հայտարարությունները չէին արվում,

ասեմք, մարտի 1-ին, կամ ինչու չի կարելի սղախել ընտրությունների ավարտին ու մեր գալ ասել՝ ներդրում ենք անում, մանավանդ՝ դրանք կոնկրետ անձերին սասարող ներդրումների խոսուսումներ են: Իսկ այժմ արված հայտարարությունների սակ դժվար է ընտրությունների ելի վրա ազդելու ենթաբաստես չեստեմել: Ի՞նչ է, գյուղացիներին օգնելու կամ 10 հազար դրամանոց ընտրակաշառքի խոսուսումը կարող է ազդել ընտրությունների ելի վրա, միլիարդ դոլարներին ո՞չ, ժամանակին մարդկանց խոսուսումներ սալը Ծառուկյանին արգելող ԿԸՀ նախագահը հիմա ինչո՞ւ չի արձագանքում: ➔6

Նոր կեղծ սիմվոլներ. Ադրբեյջանի մարտի 31-ը

ԱՆԱԴԻՏ ԳՈՎԱՏԵԹՅԱՆ

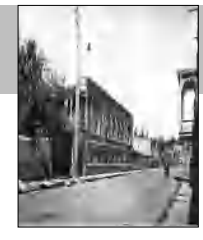
Վերանայի

Ադրբեյջանական «Ազերբայջան» դեբտական լրատվական գործակալության գեղադրողը շարքերակը մարտի 30- ին ծանուցում է, թե ֆրանսիական «Լիբերասիոնը» տղազրել է Փարիզում Ադրբեյջանի սան դեկավար, Ադրբեյջանի բարեկամների միության գլխավոր ֆարսուղար Միրվարի Ֆաթալիեայի հողվածը՝ դարաբայան հակամարտության, խոջալուի «ցեղասղադության» մասին: Հողվածի հեղինակը նուր է, թե արեւմտյան լրագրողներին սկած հարցազրույցներից մեկում ՀՀ գործող նախագահ Սերժ Սարգսյանը հայտնել է, թե ինքն է այդ ցեղասղադության իրականաց-

ման հրամանը սկել: Ֆաթալիեայան միջազգային հանրությանը, ինչպես նաեւ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահող երկիր Ֆրանսիային կոչ է անում հակազդել Հայաստանի ռազմական ազրեսախային՝ Ադրբեյջանի տարածալին ամբողջականությունը նկատի առնելով:

Խոջալուի 25- ամյա տարեկից մասին փեսրվար՝ մարտին աշխարհում հաջող ֆարոզություն իրականացրած Ադրբեյջանը մեր երանդ է ստացել. «Ազերբայջան» ծանուցմամբ մարտի 31- ը ադրբեյջանցիների ցեղասղադության օր է առաջարկում հռչակել դասաբան Ալի Հասանովը՝ հայերի՝ իր ձեռակերտմամբ ազերիների էթնիկ մարագսման արյունալի դեղմերն իր հեղինակած մեծածավալ աշխատության մեջ ներկայացնելով: Որ Հասանովը Ադր-

բեյջանի նախագահի սոցիալաֆառական հարցերով խորհրդասուն է, բնական է, բայց որ դասական գիտությունների դոկտոր, դրոֆեսոր է, ու առանց երկմեղու չիմացածի մասին զիր է գրում առանց հաշի առնելու, որ միջազգային հարթակում գոնե մի ֆանի դասաբան նրան անգեես են անվանելու, մե՞ր մեղմն է, թե՞ նրա... Իր սկառաածավալ գրում նուր է, թե հայ ազգայնամուրները երկու հարյուր տարի շարունակ իրենց ազգի դեմ էթնիկ մարագսում, ցեղասղադություն, անեֆաիա են իրականացրել՝ Ադրբեյջանի դասության էջերը ողողելով ողբերգություններով ու արյունալի իրադարձություններով՝ ունեմալով մեկ գլխավոր նոցասալ՝ «մեծ Հայաստան» կերել՝ ազերիներին իրենց բնավայրերից արաֆախելով: ➔2

Երեւանի փողոցների լուսավորության պատմությունից 127

Բանաստեղծության հրաշագործը Բորիս Պաստերնակ և Ավետիս հասկայան 128,9

Մարտի իշածները 128

ՅԱԿՈՒ ՄԻԶԱՅԷԼԵՆ

Թատրոն

Մարտի 27-ը թատրոնի միջազգային օր ընդունված է եւ աշխարհի զանազան...

Պարերազմն սակայն դուրս չեկան վիրավոր Ֆալկոն ալ նեց այս...

Թատրոնի մէջ ու բեմի վրայ մարդիկ նոր դէմքերով կը ներկայանան...

Քաղաքականութիւնն ալ թատրոն է իմ համեստ կարծիքով ամենամեծ թատրոնը...

Կը դիտես աշխարհը կառավարող մարդիկը, երբ ժողովի մը առթիւ իրար մօտ կու գան...

Յիմա ձեր շուրջը մայեցել է մտաբերեցէ մեր երկրի իշխանաւորներուն ու իշխանատաններուն...

Թատրոնը, որդէս արուեստն է Յուստինի, արուեստներու ազնուագոյնն է։ Միայն թէ անոր մէջ քաղաքականութիւն չկառնեն...

Ադրբեջանի համար մի հոբոյս էլ մարտը

ՎԱՐՐԱՍ ԱԹԱՆԵՍՅԱՆ

Ստեփանակեան

Ադրբեջանական մամուլը շուրջ մէկ օր BP-ի նախկին սարածաբանային սնօրէն Գորդոն Բիրելը հայտարարել է, որ կորորացիան Կասպից ծովի ադրբեջանական հասկածուն դադարեցնում է...

Ուսագրաւն այստեղ այն է, որ Reuters-ի վերոհիշյալ տեղեկատվութիւնը սարածվել է այն բանից հետո, երբ Բաքուում Իլիամ Ալիեւը բանակցութիւններ է վարել BP կորորացիայի սարածաբանային մտնօրէն Զերի Զոնսի հետ։

Կորորացիան, իհարկե, իր որոշումը բացատրում է «համաձայնի տեխնիկա-

կան սղասարկման անհրաժեշտութեամբ»։ Այդուհանդերձ, արդէն տեւական ժամանակ է, ինչ ադրբեջանական մամուլում ուղղակի կամ միջոնդակոված...

Ադրբեջանի կառավարութեան եւ BP-ի միջեւ սարածայնութիւնները մասին առաջին անգամ հայտնի է դարձել 2013-ին, երբ Իլիամ Ալիեւը ներկայացրել է «Յարավային զագային միջանց» անունը ստացած նախագիծը։

Նախկին գնորդի անկման ղայմաններում Ադրբեջանն այսօր չի կարողանում սղասարկել ստանձնած ղարսավորութիւնները եւ սղիված է ներգրավել վարկեր եւ փոխառութիւններ։

վալները, աղա վրացական կողմն սղիված կլինի խորացնել ղուսական «Գագորմի» հետ ղայմանակրկածութիւնները։

Բացառված չէ, որ BP-ի որոշումն ունենա նաեւ քաղաքական տեթատեստ։ Մեհրիբան Ալիեւայի առաջին փոխնախագահ նեանակվելուց հետո հայտնի է դարձել, որ Ադրբեջանում սկսվել է սեփականութեան վերաբախման նոր փուլ։

Ինչ առնչութիւն ունի BP-ը սեփականութեան այդ վերաբախման հետ։ Լոնդոնում է բնակվում Իլիամ Ալիեւի քույրը, որի եւ Մեհրիբան Ալիեւայի հակասութիւնները հասցրել են նրան, որ Իլիամ Ալիեւը քույրը արգելել է այցելել Բաքու։

Ամեն դեղումն իրողութիւն է, որ «Շահրեհիզ» հանաւայրի տաղաքում դադարեցնելու մասին քրիտանական կորորացիայի որոշումը խիտ զգայուն հարկած է Ադրբեջանի տնտեսութեանը եւ Ալիեւի հեղինակութեանը։

ԱՐԾՐՈՆ ԿՈՍՏԱՆԴՅԱՆ

Գրեթե գարուն։ Կեսօր։ Գլուղամեջ։ «Սուղեմարկե» կոչվող կրղակաչափ խանութի առջեւ, ըստ անձնագրի՝ դեռ երիտասարդ, ըստ արտաքինի՝ ծեր ու ասամաթափ մի քանի տղամարդիկ ծխում էին...

Նոր կեղծ սիմվոլներ. Ադրբեջանի մարտի 31-ը

Պատմական միայն իրեն հայտնի փաստերի հիման վրա հեղինակը նկատել է Տալիս, թէ 19-րդ դարից սկսյալ Իրանից ու Թուրքիայից բազմաթիւ հայեր վերաբնակեցվում են Ադրբեջանի կարեւորագոյն քաղաքներում։

«Ընտրաղիտ»՝ մեկ գործողութեամբ

ու կանգ առաջ խանութի առջեւ։ «2 Ռեւոլյուցիոն, 1 Մեհրեթե, 3 Ֆորդ ու 1 Տոյոտա», - հետագայում չականատեսներին կղատմեն ականատեսները։

սում էին՝ ժողովուրդ, հարցեր չունեմ, հարցեր սկեմ, ու առանց հարցը լսելու ղատասխանում էին՝ դուք մեզ ընտրեմ, ամեն ինչ լաւ կլինի։

Դեռ գլուղամեջը չղատարկված՝ հեռվից կրկին տարծիչների ձայն լսվեց...

Ինչ իմանային գլուղացիները, որ դեռ մեկ ամիս նոր մեքենաներ, նոր դեմքեր են տեսնելու եւ իրեն ու կրկնվող բաներ են լսելու։

Մայրամուտ։ Էէէէ, ինչ մայրամուտ՝ ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ։

իսկ հաջորդ ամիսներին արդէն դրանից մեջքերումներ կանեն՝ իրենց օտար լսարաններին կեղծ տեղեկութիւններ տրամադրելով։

Ինչղես հողվածում է նկատում, մարտի 31-ը ադրբեջանցիների ցեղատղանութեան օր է հռչակվել Զեղար Ալիեւի առաջարկով։

Միգուցե Զայասանի Զանաղեսութեան առաջին նախագահ Լեւոն Տեր Պետրոսյանն էլ Զասանովին ղատասխանի՝ ղատամաբան-արեւելագետ է, դոկտոր, դրոֆեսոր, գրաքարից գատ ուտերեն ու ֆրանսերեն էլ հրաւալի գիտի։

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱԼ

10 սարի առաջ եւ հիմա՝ ինչդե՞ս են փոխվել հայասանի սննտաբերությունը եւ մեր կենսամակարդակը

Եթե մեր դիտարկած ժամկետի սկզբում 2006-2007-ին Հայաստանի սննտաբերությունը գնվում էր երկնից սննտաբերական աճի արձանում, որի մասին «սոցալոգի» եւ նմանատիպ այլ բնութագրումներ էին տալիս միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունները եւ հակառակը՝ իրենց սովորության համաձայն, հեղուկ էին մարդիկ, որոնք միայն դա կարող են անել, ապա 2008-2009-ից սկսած իրավիճակը փոխվեց: Հայաստանի սննտաբերությունը վայրկյանում նույնպես՝ մեծապես բացասական ազդեցություններ կրելով համապատասխան ֆինանսա-սննտաբերական ճգնաժամից:

Եզրափակելով հարվածեց սննտաբերական աճ աղաղակով հիմնական երկու ճյուղերին՝ շինարարությանը եւ համաբարձրումաբերությանը: Արդյունքում՝ 2008-ի վերջերից սկսվեց սննտաբերական անկումը, որի հետևանքով սարեկան կրկնապատկվեց սննտաբերական աճի ցուցանիշը՝ կազմելով 6,9 տոկոս, իսկ 2009-ին արդեն սննտաբերական անկում գրանցվեց՝ 14,1 տոկոս: 90-ականներից հետո, սա մեր սննտաբերական համար ամենածանր հարվածն էր: Հետագայում թեև սննտաբերական աճի տարիներ ունեցանք, բայց աճի ցուցանիշը ավելի ցածր էր՝ 2010-2015 թվականների միջին սարեկան սննտաբերական աճի ցուցանիշը 4 տոկոս էր, իսկ անցյալ սարի Հայաստանի համախառն ներքին արդյունքում (ՀՆԱ) ավելացավ միայն 0,2 տոկոսով:

Այդուհանդերձ, եթե համեմատենք 2016-ի համախառն ներքին արդյունքի ցուցանիշները 2006-ի հետ, ապա դրամային արժեքային աճը այն աճել է զրեթե կրկնակի անգամ, իսկ արժեքային (դոլարային) արժեքային աճը՝ մոտ 60 տոկոսով: Հայաստանի սննտաբերության ծավալը՝ համախառն ներքին արդյունքը (ՀՆԱ) 2016-ին կազմել է 5 տրլն 67 մլրդ 868 մլն դրամ: 2006-ին այն կազմել է 2 տրլն 656 մլրդ դրամ: Դոլարային արժեքային աճը, հաշվի առնելով փոխարժեքի արժեքային միջին ցուցանիշը 2016-ին (486 դրամ 1 դոլարի դիմաց) եւ 2006-ին (486 դրամ 1 դոլարի դիմաց), կսացվի, որ **10 սարվա ընթացքում մեր սննտաբերության ծավալը ավելացել է մոտ 60 տոկոսով:**

Համադասարանաբար փոխվել է նաեւ կենսամակարդակի հիմնական ցուցանիշը՝ 1 շնչին ընկնող ՀՆԱ-ն՝ ավելանալով մոտ 60 տոկոսով: Հաշվի առ-

նելով այս սարվա հունվարի 1-ին ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից նշված Հայաստանի բնակչության 2 մլն 986 հազար մեծական բնակչության թիվը, **1 շնչին ընկնող ՀՆԱ-ն անցյալ սարի մեր երկրում կազմել է 3 հազար 491 դոլար:** 2006-ին 1 շնչին ընկնող ՀՆԱ-ն, հաշվի առնելով այդ սարվա ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից նշված 3 մլն 116 հազար մեծական բնակչության թիվը, **կազմում էր 2 հազար 48 դոլար:**

Արդյունաբերության ծավալներն ավելի քան կրկնակի աճել են

Ըստ սննտաբերական ճյուղերի ինչ էլ սեղի ունեցել անցած 10 սարում: Ներկայացնենք ցուցանիշները: Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալների աճը այդ ժամանակահատվածում ավելի քան կրկնակի է եղել՝ 2006-ի 644 մլրդ դրամի դիմաց 2016-ին՝ 1 տրլն 429 մլրդ դրամ, գյուղատնտեսության արտադրանքը ավելի քան 2 անգամ է աճել՝ 2006-ի 555 մլրդ դրամի փոխարեն 2016-ին՝ 907 մլրդ դրամ, շինարարության ծավալը նվազել է՝ 2006-ին 643 մլրդ դրամ 2016-ին՝ 397 մլրդ դրամ, ծառայությունների ծավալի աճը զրեթե եռակի է եղել՝ 2006-ին 475 մլրդ դրամի դիմաց 2016-ին՝ 1 տրլն 265 մլրդ դրամ, առևտրի ցուցանիշները էլ աճել է ավելի քան կրկնակի՝ 2006-ին 1 տրլն 85 մլրդ դրամի փոխարեն՝ 2016-ին՝ 2 տրլն 233 մլրդ դրամ:

Այսինքն, այս սարիներին ամենամեծ աճ արձանագրվել է ծառայությունների ոլորտում, ապա՝ առևտրի ցուցանիշներում, հետո՝ արդյունաբերությունում եւ ամենափչը՝ գյուղատնտեսությունում, իսկ ահա շինարարությունում ցարունակվում է 2008-ի վերջերից սկսված ծավալների անկումը:

Միջին աշխատավարձն ու կենսաթոշակները ավելացել են անգամներով, բայց...

Ինչ վերաբերում է միջին ամսական անվանական աշխատավարձին, ապա

այն անցած 10 սարվա ընթացքում ավելացել է մոտ 3 անգամ: 2016-ին միջին անվանական աշխատավարձը Հայաստանում կազմել է 62 հազար դրամ, 2016-ին՝ 188 հազար դրամ: Միաժամանակ, նշենք, որ վերջին ցուցանիշի մեջ ներառված է եկամտային հարկը, ինչը բացառելու դեպքում, այսպես կոչված «մաքուր» աշխատավարձը մոտ 25 տոկոսով ավելի ցածր է լինում: Այստեղ հարկ է նշել նաեւ, որ ղեկավարող համակարգի աշխատողների համար աշխատավարձի նշանակալի բարձրացում եղավ 2014-ի հուլիսին: Մինչ այդ, շուրջ 10 սարվա ընթացքում ղեկավարող համակարգում աշխատողների աշխատավարձերը չէին բարձրացել:

Այսպիսով, միջին աշխատավարձն ավելի արագ է աճել, քան սննտաբերության ծավալը, բայց ընդհանուր առմամբ, միջին աշխատավարձը Հայաստանում դեռևս բավարար չէ մարդկանց սոցիալական բազմաթիվ առաջնահերթությունների բավարարման համար:

Միջին կենսաթոշակն անցած 10 սարվա ընթացքում անհամեմատ ավելի կտրուկ բարձրացում է ունեցել: 2006-ին այն բավականին ցածր էր՝ 10 հազար 912 դրամ եւ առաջին կտրուկ բարձրացումը տեղի է ունեցել 2008-ին, երբ միջին կենսաթոշակը դարձել է 21 հազար 370 դրամ: Անցած սարիների ընթացքում միջին կենսաթոշակը ղարբերաբար բարձրացվել է եւ 2016-ին հասել 40 հազար 379 դրամի՝ ի դեպ փոքր ինչ ցածր լինելով 2015-ի միջին կենսաթոշակից: **Այդուհանդերձ, 10 սարվա ընթացքում միջին կենսաթոշակը բարձրացել է մոտ 4 անգամ:**

Միաժամանակ, միջին կենսաթոշակի ներկայիս չափը դեռևս ցարունակում է անբավարար լինել մեր արտադրողների՝ ինչ թե ցածր աշխատավայել կենսաթոշակի արտադրողական համար, ինչը Հայաստանի սննտաբերական զարգացման ներկա մակարդակի ուղղակի արձագանքն է: Այս հանգամանքը նկատի ունենալով, ղեկավարող համակարգում, որ հասկալիս այս օրերին **դոկուլիսական խոսքումները թուր-**

ները անգամներով բարձրացնելու մասին ոչ այլ ինչ են, քան սովորական խաբեություն: Կենսաթոշակային խնդրի կարգավորման առավել արդյունավետ սարբերակը կուսակալին համակարգի ստեղծումն է, որը, սակայն, չի առնչվում ներկայիս եւ մոտ ապագայի կենսաթոշակառուներին: Վերջիններիս բարձր կենսաթոշակները համար միակ անհրաժեշտ ղայմանը երկրի սննտաբերական զարգացման ավելի բարձր ցուցանիշն ու սովորական սննտաբերության ծավալների նվազեցումն է՝ հեծանիվ հայտնագործելու կարիք այստեղ չկա:

Պատճառ անցած 10 սարում

Աշխատավարձերի եւ կենսաթոշակների բարձրացման առնչությամբ տեղեկատվության առաջին հակադարձումը լինում է՝ իսկ որքան են բարձրացել այդ նույն ժամանակահատվածում սոցիալական արդարների գները: Միանշանակ է, որ 2006-ից մինչև 2016-ը արդարների եւ ծառայությունների գներն աճել են: Դա նաեւ բնական է, քանի որ առանց չափավոր գնաճի սննտաբերական զարգացում չի լինի: Անցած 10 սարիների ընթացքում տեղի են եւ բարձր գնաճի սարիներ՝ 2008-ին՝ 9 տոկոս, 2010-ին՝ 8,2 տոկոս, 2011-ին՝ 7,7 տոկոս, եղել է նաեւ գնաճակման սարի՝ 2016-ին՝ 1,4 տոկոսով: **Արդյունքում, 10 սարվա ընթացքում ընդհանուր գնաճը կազմել է 49,3 տոկոս: Ինչը նշանակում է, որ այդուհանդերձ, եկամուտների աճն ցածր ավելի մեծ է եղել, քան գների աճը:** Այլ բան է, թե բարեկեցությամբ ի՞նչ տեղ ենք զբաղեցնում աշխարհում: Վերադառնանք վերջում նշված 1 շնչին ընկնող ՀՆԱ-ի ցուցանիշին:

Հայաստանում մոտ 3500 դոլար կազմող այս ցուցանիշով աշխարհի մոտ 186 երկրների մեջ (Համաշխարհային բանկի 2015-ի սկսված) միջինից ցածր տեղ ենք զբաղեցնում՝ 117-րդ տեղը: Հետևաբար, դեռ զարգանալու եւ բարեկեցություն բարձրացնելու ցածր տեղում ենք:

Քանու էներգիայի կայանի կառուցման համար սարածք սրամադրվեց էմիրաթական ընկերությանը

1250 հա սարածք Չեդարի մարզի Ծաղկունք, Դոմաքեն, Չոկաթեր համայնքներից եւ Կոսայի մարզի Սեդրաձոր, Հրազդան համայնքներից առանց մրցույթի, վարձակալության իրավունքով սրամադրվելու է «Աֆես Ինֆրա Սեքթորալ Էժա Լիմիթեդ» ընկերությանը (Արաբական Միացյալ Էմիրություններ): Կառավարության երեկ ընդունած այս որոշման նպատակն է հնարավորություն ընձեռնել ընկերության կողմից ներկայացված վերականգնվող էներգիայի (համու) կիրառմամբ էլեկտրական էներգիայի արտադրության ծրագրի համար ուսումնասիրություններ եւ գնահատումներ իրականացնել: Հարցը ներկայացնող էներգետիկ ենթակառուցվածքների եւ բնական դաշտերի նախարար Անուշատ Կոնյանյանը հայտնեց, որ խոսքը շուրջ 150 ԱզԿ հզորությամբ համու կայանների կառուցման մասին է, որի իրականացման համար ակնկալվում է, որ էմիրաթական ընկերությունը շուրջ 150 մլն դոլարի ներդրումներ կկատարի:

Մեքենասարքավորումների ներմուծումը կազմավի ԱՄՆ-ից

Հարկային եւ մաքսային բարեփոխումներին միջանկյուն երեք նախագիծ երեկ կառավարությունում երեկ ներկայացրեց ղեկավարող երկրորդ նախագահ Վարդան Հարությունյանը: Առաջին նախագիծը, ղարբեցվում են արտահանողներին (ավելացված արժեքի հարկի) ԱԱՀ-ի գումարների վերադարձման ընթացակարգը եւ կրճատված ժամկետները:

Օրինազանցի երկրորդ փաթեթով ավելացված արժեքի հարկ վճարողների կողմից բոլոր սեւակի մեքենաների, սարքավորումների եւ հումքային արտադրողների ներմուծումն ազատվում է ավելացված արժեքի հարկից, իսկ կառավարության հավանության արժանացած ներդրումային ծրագրի եւ գործարար ծրագրերի ցուցանակում ներմուծվող կամ ձեռք բերվող (կառուցվող, մշակվող) հիմնական միջոցների ամորտիզացիոն նվազագույն ժամկետը սահմանվում է մեկ սարի նախկին 5-20 սարի ժամկետի փոխարեն: Դա ներդրողներին հնարավորություն կընձեռնի էականորեն կրճատել իրենց կողմից կատարված ներդրումների հեծանում ժամկետը՝ բարձրացնելով մեր երկրի ներդրումային գրավչությունը: Երրորդ որոշմամբ կառավարությունը հաստատեց էլեկտրոնային եղանակով մաքսային հայտարարագրման իրականացման եւ մաքսային ձեւակերպումների մասնագետի որակավորում չունեցող անձանց՝ մաքսային միասնական ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգ մուտք գործելու կարգը: Այսինքն, դրուսացվում է էլեկտրոնային եղանակով մաքսային հայտարարագրումը եւ մաքսային ձեւակերպումների մասնագետի որակավորում չունեցող անձանց՝ սլյալ համակարգ մուտք գործելու:

Մյունիխի ազատ սննտաբերական գոտի՝ եւս մեկ ֆայլ իրականության դառնալու ճանապարհին

Մյունիխի մարզի Ազարակ ֆաղափային, Կարճեան գյուղական համայնքների եւ Արաֆ գետով ղարբակված սարածքում՝ օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների, երկրի ներդրումային գրավչության բարձրացման, արտահանման ուղղվածություն ունեցող արտադրանքի ստեղծման, արտահանման ծավալների ավելացման, նոր աշխատատեղերի ստեղծման եւ կայուն սննտաբերական զարգացումը խթանելու նպատակով կառավարության երեկվա որոշմամբ կստեղծվի ազատ սննտաբերական գոտի: Այն կլինի արտադրարդյունաբերական եւ լոգիստիկ գյուղատնտեսության, մշակող արդյունաբերության, լեկտրականության մասակարարման, մեծածախ առևտրի, փոխարդյունների եւ ղարբեսային սննտաբերական, մասնագիտական եւ տեխնիկական գործունեության, մշակույթի, վարձույթի, մեքենայի եւ հանգստի ոլորտներում:

Ինչպես նշված է որոշման հիմնավորման մեջ, ազատ սննտաբերական գոտին կունենա 32 հա սարածք, սկզբնական փուլում «Մյունիխ ազատ սննտաբերական գոտի» ՍՊԸ-ն կկատարի մոտ 10 մլն դոլարի ներդրում, կստեղծվի մինչև 80՝ միջինից բարձր վարձատրվող նոր աշխատատեղ: Հետագայում ակն-

կալվում է ներգրավել մինչև 120՝ հիմնականում օտարերկրյա արտադրողներ, որոնց համախառն ներդրումները կկազմեն շուրջ 350-400 մլն դոլար, կարտահանեն միջին սարեկան շուրջ 100 մլն դոլարի արտադրանք եւ գործունեության սարիների ընթացքում կստեղծեն 2500 եւ ավելի նոր աշխատատեղ: Արտահանման հիմնական ռուկայները ակնկալվում է, որ կլինեն Իրանի, Ռուսաստանի, ինչպես նաեւ ԵՄ-ի ԱՊՀ այլ երկրների, Վրաստանի, Մեքենայի Արեւելի, Արեւելյան Եվրոպայի ռուկայները:

Անդրադառնալով այս որոշմանը, վարչապետ Կարեն Կարամյանը հանձնարարեց սննտաբերական զարգացման եւ ներդրումների նախարար Սուրեն Կարայանին տեղեկացնել ԵԱՏՄ երկրների՝ Ռուսաստանի, Ղազախստանի, Բելառուսի, ինչպես նաեւ Վրաստանի՝ մասնակցության ցանկություն ունեցող գործարարներին, որ Հայաստանը նաեւ ղայմաններ կադախովի իրանական կողմի հետ բանակցությունների անկացման համար: Լրագրողների հետ զրույցի ժամանակ էլ Սուրեն Կարայանը նշեց, որ արդեն հույսերով ազատ սննտաբերական գոտին կսկսի գործել: Ա. Մ.

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆԿԵԼՅԱՆ

դ.գ.թ., «Տ ԳԱԱ Արեւելագիտության ինստիտուտի Միջազգային հարաբերությունների բաժնի ավագ գիտաբան»

Անվանագրությունը ռազմավարական նշանակություն ունի ցանկացած ժամանակահատվածում, անկախ նրա մեծությունից, հզորությունից ու աշխարհագրական դիրքից: Կա սահմանափակ կարծիք, որ անվանագրությունը ժամանակակից կարևորագույն գործառնություններից մեկն է, իրականություն մեջ ԱՆԿՍԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆԸ ժամանակակից միակ գործառնություն է, դրանով է միայն բացատրվում ու արդարացվում ժամանակակից ռոմանտիկ գոյության անհրաժեշտությունը, հակառակ դեպքում ժամանակակից գոյությունը իմնականում է անհիմաստ, իսկ ժամանակակից ժողովուրդը ճոխություն: Հետևաբար առաջին ու բնական հարցը, որ այս դեպքում առաջանում է, այն է, թե ինչպես ստեղծել անվանագրության այնպիսի համակարգ, որը արդարավոր ժամանակակից է:

Անվանագրություն

(մաս երկրորդ)

Նրա փառաբանումների բնականոն գոյությունը եւ զարգացումը:

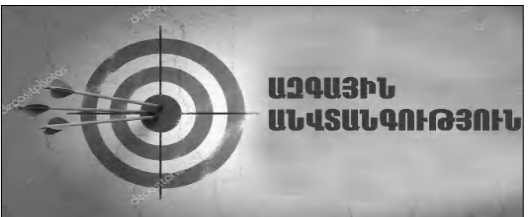
Այստեղ արժե ընդհանուր, որ անվանագրություն ասելով ժամանակակից է հասկանալ միայն դրա ռազմավարական բաղադրիչը, իրականում այն լայն ակնարկով հասկանալով է եւ իր մեջ ընդգրկում է ժամանակակից գործառնության բոլոր ճյուղերը, սկսած սննդական, էներգետիկ ու այլ սիմվոլիկ անվանագրություններից՝ մինչեւ հոգեբանական, քաղաքական, մշակութային, կրթական, եւ այս քվարկում կարելի է երկար շարունակել: Հայաստանի դեպքում ռազմավարական նշանակություն ունի նաեւ Սփյուռք-Հայաստան հարաբերությունների անվանագրության բաղադրիչը եւս, ինչը նշում է, որ մեր կողմից ամենից վատ ուսումնասիրված ու էլ ավելի վատ կիրառվող ուղղություններից մեկն է:

Անվանագրությունը որդեկան գիտական դիսցիպլին սկսվեց հետազոտվել 20-րդ դարի երկրորդ կեսին՝ երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո: Արդեն իսկ դարձավ, որ հարկավոր է հետազոտել ու առաջարկել անվանագրության նորագույն համակարգերի այն բանաձևերը, որը կադրավոր երկարատև խաղաղությունը: Այս թեմայով առաջին հետազոտություններից էր Եվրոպական ծագման ամերիկացի գիտնական, Յեյ համալսարանի դոկտոր Աննոլդ Վոլֆրը, որը իր աշխատանքում անվանագրությունը կոչում էր «գերմանական» ստաժ: Վերջինս սակայն հասկանում էր, որ նմանատիպ ստաժ կառուցելու համար հարկավոր է անվանագրության միջազգային նոր համակարգ, որը կարող է գործել ռազմական հավասարակշռության մասին: Սակայն հարցերից հարցը սլայդ դեմոնստրացիայի էր թե ինչպես ստեղծել այդ հավասարակշռությունը, որը համադասարան կլինի զարգացման նոր միտումներին ու երկարատև ժամանակակերպության համար կադրավոր անվանագրության ընդունելի սարքերով: Այսինքն հարկավոր էր անվանագրության ռազմավարության մի նոր համակարգ, որը ոչ միայն համահունչ էր նոր ստանդարտներին, այլև ժամանակակից էր այն հարցին, թե զո՞ւմ ենք ստեղծել այնպիսի միջազգային անվանագրություն:

Ցանկացած ռազմավարության, առավել եւս՝ անվանագրության ռազմավարության մասնական համար հարկավոր է հասկանալ այն վերջնամտական, որին ցանկանում են հասնել: Թիրախային նմանատիպ հասկանությունը հնարավորություն է տալիս նախանշել այն փայլերը, որոնք հարկավոր է իրականացնել այդ նպատակին հասնելու համար: Նախազգեստն ու ժամանակակից այս գործընթացում, սակայն կարևորագույն փայլը ռազմավարական այդ ճանադարին առկա ռիսկերը, վստահություն ու ստանդարտները նախանշելն է: Հաջորդ փայլով ժամանակակից կարգավորումը, այլ կերպ ասած՝ հասկանալ դրանց վստահ աստիճանը ու ստանդարտի չափը միջազգային անվանագրության համար ընդհանրապես եւ

սլայդ ժամանակակից համար մասնավորապես: Այստեղ ժամանակակից է ավելացնել, որ ռիսկերի առումը՝ վստահ, ստանդարտի եւ ստանդարտի հարկավոր, որոշակի գործընթաց է, որի դասակարգումը ժամանակակից իրականացվել է Արեւմտյան մասնագիտական Եվրոպական կողմից: Հաջորդիվ հարկավոր է իրականացնել այդ վստահության շարժման ու զարգացման դիմադրության կանխատեսումը (սցենարային վերլուծություն), սա թերեւս այս գործընթացի բարդագույն մասն է, ինչը առանցքային նշանակություն ունի ստանդարտի վստահ աստիճանը գնահատելու եւ գրագետ ռազմավարություն մշակելու համար: Միաժամանակ ժամանակակից է հասկանալ, որ այդ դիմադրության փոփոխական է եւ գնվում է անընդհատ շարժի մեջ՝ մեծանալով կամ նվազելով, իսկ երբեմն էլ կարող են ի հայտ գալ նոր ռիսկեր ու ստանդարտներ, որոնք նույնպես չափման, հաշվարկման ու կանխատեսման կարիք ունեն:

Այստեղ կարող են ավելացնել, որ 2016թ ԵՊՀ Միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի Ազգային անվանագրության մագիստրոսա-

կան ծրագրի մի խումբ ուսանողների հետ կատարելով հաշվարկ, թե ինչպես է, օրինակ, նախքան գնել անվանագրության ռազմավարության հիմնականային դիմադրության վրա ընդհանրապես եւ առանձին ժամանակակից վրա մասնավորապես: Մշակված մեթոդաբանությունը ու դրա կիրառումը ցույց տվեցին, որ նմանատիպ հաշվարկները լայն մասնակցություն ունենում են արտադրության եւ արտադրողներին, որոնք կատարվել են Հայաստանի Կոմկուսում էներգետիկների գների փոփոխությունից հետո:

Վերը նշված գործընթացից հետո կարելի է ձեռնամուխ լինել նախանշված վստահության, ռիսկերի ու ստանդարտների նվազեցմանը, չեզոքացմանը կամ կանխարգելմանն ուղղված փայլերի համար անհրաժեշտ փառաբանական մշակմանը: Ահա այս փառաբանականությունների ամբողջությունն էլ հնարավորություն կստանալ, որ ունենալ առկա ու ստանդարտները մարտահրավերներին համադասարան անվանագրության ռազմավարություն: Եվ միայն այս ամբողջական մշակումից հետո կարող ենք ունենալ անվանագրության միջազգային մասնակցությունը կամ կանխարգելում, որն ինչպես կենդանի օրգանիզմ անընդհատ փոփոխվում է եւ, հետևաբար, այն մշակական հետազոտման ու մշակակարգման կարիք ունի: Ըստ այդմ էլ անընդհատ մշակման ու բարելավման կարիք ունի անվանագրության ռազմավարությունը: Հարկավոր է ժամանակ առ ժամանակ թարմացնել ու կատարելագործել մեթոդաբանական այն գիտնացող, որը մենք կիրառում ենք վերը նշված մշակումներն ու վերլուծությունները կատարելու համար, հարկավոր է նորարական եւ ստեղծագործական մոտեցումներ այս հարցերում, հակառակ դեպքում շարունակելու ենք անընդհատ իրադարձությունների հետեւից վազել, փորձելով ծագող մարտահրավերները եւ ստանդարտները լուծել՝ դրանց մասին նույնիսկ չունենալով խորհային դասկարգում:

Հասկանալի է, անվանագրության ռազմավարության մշակումը միջոցառումներ ուղղություն է, որտեղ ժամանակակից է լինել թե հունանիստ, թե ճգնաժամ, եւ թե ռազմական գիտությունների մասնագետները, սա նաեւ մեկ առանձին վերցրած ինստիտուտի կամ գերատեսչության աշխատանք է, այն ժամանակ է իրականացնել միջգերատեսչական ձեռնարկով վերլուծական լավագույն ինստիտուտների ու ուժերի ներգրավմամբ, որն էլ իր հերթին հնարավորություն կստանալու խորհային ու գրագետ աշխատանք կատարել:

(շարունակելի)

Ինչպե՞ս կարող է Եվրոպան կանգնեցնել Թուրքիայի քաղաքական նյարդագարությունը

Այլի Ադինթաբաբաչի վերոնշյալ վերնագրով հոդվածը «Արմենյան Սփոր-Սփեթեթեր» շաբաթաթերթը արտատեսել է «Վաչինգտոն փոստ» կայքից: Այլի Ադինթաբաբաչի խորհրդի արտատեսչական խումբի ղեկավարը «Ջուրնալիստ» օրաթերթի սյունակագիր: Թուրքիայի կառավարության եւ Եվրոպական երկրների միջեւ վերջին Եվրոպական ծառայողական գոյությունը չէր եղել անակնկալ համար: Նախ Գերմանիան էր, հետո Հոլանդիան, որտեղ ուսիկանությունը լայն էր բաց թողել թուրք ցուցարարների վրա եւ թուրք մի նախարարի «անցանկալի անձնավորություն» (persona non-grata) հռչակել:

Շուտով երեք երկրներում էլ ընտրություններ են անցկացվելու եւ միջադեպը կարծես կատարյալ փոթորիկ է հիշեցնում: Հոլանդիայի համար մասնակցությունը ընդդեմ Թուրքիայի իսլամիստական կառավարությանը, անհրաժեշտ էր կանգնեցնելու համար ծայրահեղ ազգայնական, հակամահմեդական «խաչակիր» հորջորջված Գեթեր Ուլիդերսի առաջնությունը:

Երկու՝ թուրքական եւ հոլանդական կառավարություններն էլ կարող էին հարցը դրսևալ ազգայնական շարժումներով, բայց չցանկացան: Հոլանդիան հակադրեց, որ ֆարոգույնության նպատակով թուրք դաստնյաների ժամանումը անցանկալի էր, իսկ Թուրքիան անստեղծ այդ գոյությունը Հոլանդիա ուղարկեց կանանց հարցերով զբաղվող իր նախարարին: Տեսարանը շահ էր: Հոլանդիայի ուսիկանությունը նրան երկրից դուրս հրավիրեց:

Բայց ընտրությունները միակ դաստնյա չեն ստեղծված ձգնաժամի, որը մեր օրերի նորագույն «նորմալ» երևույթն է Թուրքիայի եւ Եվրոպայի համար: Նրանք այլևս դաժանակցներ չեն, որոնք միասնաբար աշխատում են համուն Եվրոպայի ընդարձակմանը: Այժմ նրանք թեմանական ուժեր են Հոլանդիան (*) աշխարհում, որը հանկարծակի իր զգեղ դեմքն է ցուցադրում: Թող իր, Թուրքիան դեռեւս Եվրոմիության անդամակցության թեկնածու է, բայց իրականում դարձել է Մերձավորարեւելյան վարչակարգ՝ բռնասիրական իշխանությանը:

Եվրոպան, մյուս կողմից, այլևս հետադարձ չէ, եւ ի վիճակի չէ, վերափոխելու իր հարեաններին: Բրեյկսից եւ Թամսիի նախագահ ընտրվելուց հետո մահողությունները Եվրոմիության աղաքայի վերաբերյալ չափազանց լուրջ են: Եվրոպացիները արդեն վաղուց հրաժարվել են Թուրքիան բարեփոխելու հույսեր փայփայելուց: Իր սահմաններից դուրս ազատական գաղափարներ հաստատելու փոխարեն, Բրյուսելը բավարարվում է Անկարայի հետ գործարկ կնքել մասնավորապես փախստականների հոսքի վերաբերյալ: Երրորդանգ գիտական է, որ թրամպյան ժամանակաշրջանում Արեւմուտքի հետ հարաբերությունները հիմնական են լինելու առ եւ սուրի հիման վրա: Եվ նա այդ ուղղությամբ է աշխատում:

Նման սրընթաց մթնոլորտում կողմերը հաշվի չեն առնում այն փաստը, որ Եվրոպան եւ Թուրքիան այնքան են միահյուսված իրար, որ չեն կարող կառուցել այնպիսի դաստնյաներ, որ Երրորդանգ եւ Ուլիդերսի նման «դոկտրինաներ» ցանկանում են: Վերցնենք սնտությունը: Հոլանդացիները Թուրքիայի ամենախոշոր օտար ներդրողներն են, իսկ Գերմանիան ստանում է Թուրքիայի արտահանումների առյուծի բաժինը:

Մենք թուրքեր, մեր հերթին մեծադեպ կախում ունենք Եվրոպայի գրոսաշրջաններից:

Փալով հասարակությանը, ժամանակակից, որ մոտ 3,5 միլիոն թուրքեր ապրում են Գերմանիայում, մոտ 400 հազարն էլ Նիդերլանդներում: Երկու երկրներում էլ նրանցից Եվրոպայի կամ Երրորդ սերնդի թուրք ֆառաբաններ են, որոնք ունեն հաջողակ կարիերա: Բոլորը չէ, որ դաստնյանում են Երրորդանգ: Եթե վերցնենք անվանագրությունը, ապա կստանանք, որ Մերձավոր Արեւելյան սիրով ֆառաբան եւ անկարող իրավիճակից հեռու մնալու Եվրոպայի ջանքերի անխուսափելի դաժանակցը Թուրքիան է:

Ինչպե՞ս ուրեմն Եվրոպան կարող է առաջին առնել Թուրքիայի դյուրաբորբոք նախագահի ֆառաբանական քաղաքականությունը, որտեղից խոշորություններ սեղի չունենան Զյուլում, Ռոստրոմում կամ այլուր:

Հնարավոր չէ, արդյոք, դաստնյան կառուցելու եւ թուրքերին դուրս մղելու փոխարեն վերադառնալ Թուրքիայում ժողովրդավարության հիմքերը ամրացնելու գործին: Մինչեւ վերջերս, Եվրոպացիները չեն արձագանքել Թուրքիայում հետզհետեւ աճող հետամնացությանն ու սահմանափակությանը, ինչպես նաեւ էթնիկ ազգայնամոլությանը:

Իսկ հիմա նրանք ստիպված են առնչվել մի հարեանի հետ, որին առնում են: Շատ վատ բաներ սեղի ունեցան այստեղ, Թուրքիայում, եւ ոչ ոք մասը մասին չսկսեց: Մինչ թուրքական կառավարությունը բողոքում է Գերմանիայում եւ Նիդերլանդներում իր հանդեպ ցուցաբերված խոսքի ազատության ոսնձգությունների դեմ, իրականությունն այն է, որ Թուրքիայում ոչ ոք, բացի իշխանական կուսակցությունից, իրավունք չունի ցույցեր կազմակերպելու: Զրգանքեւ կուսակցության առաջնորդը բանում է: Բանում են նաեւ կուսակցության ընտրված դաստնյաններին 13-ը: Ավելի քան 80 ֆառաբաններ եւ ավելի քան 100 լրագրողներ բանտարկված են: Երկիրը արտակարգ իրավիճակում է անցյալ ամառվա ձախողված հեղաշրջման փորձից ի վեր: Ամենատարբեր խավերի թուրք ֆառաբանները Եվրոպայում երկրներին են դիմում աղապսան հայցելու խնդրագրերով:

Պոնե մեկ անգամ Եվրոպացիները ժամանակակից մասնակց եւ մասնակցներն այն երկարատև հետեւաններին մասին, որ անսարակույս սեղի կունենան, եթե Թուրքիային թույլ տրվի Եվրոպայում իր ներկա ձանադարը:

Մինչեւ այսօր Եվրոպայի ուժերության կիզակետում են եղել փախստականները եւ դրանց իրենց սահմաններից հեռու դառնելու խնդիրը:

Եվրոպացիները սիրում են բողոքել Դոնալդ Թամսիի եւ լիբերալ կարգակառուցի փլուզման դեմ, բայց իրենք Եվրոպայում իր ձանադարից: Եվրոպան դրա համար ունի սնտական համադասարան լծակներն ու ֆառաբանական կամքը: Դա գուցե միակ լուծումը լինի դժվարին հարեանի հետ գործ ունենալու եւ կանխելու Թուրքիայի ֆառաբանական նյարդագարությունը:

Թարգմ. Ն. ՕՈՒԼԻՅՅԱԵ

*) Հոլանդացի, Թամսա (1588-1679), հասարակագետ, որ ֆարոգում էր, որ մարդիկ դաստնյան են ենթարկվել բացարձակ միապետին, խուսափելու համար անարխիստից:

1 Աշխատանք

Ուռա, ինչպես կատր վարչապետ Կարեն Կարամյանը, շնորհավորում են բոլորիս՝ ընտանական ֆարգաբերական ավարտվում է, վերջապես կործանվեց ռալլ խոստումներ շաղ սվողներից, թվային ձեռնածոթյանը զբաղվողներից, աներաշիք խաղաղության ֆարգը մեր գլխին խփողներից, Պիղասոսի դեմոկրատիայի սուս խոսողներից, ազատներից ու դեմոկրատներից, ելից հեփաթներից, ժողովրդի դասակարգմաններից, իրենք իրենց մեզ նվիրած փրկիչներից:

Ազատություն, վայ, գլուխներս կհանգստանա մի փչ: Մի փչ, որովհետև ոչ ոք չգիտի, թե ի՞նչ է լինելու ամրի 3-ին, ում ջուրը՝ որ առվով կզնա, ինչ կանեն «ազնիվ» առվակներն ու ֆարգով «ողորմված» գետերը:

Ո՞ր ուժերը կանցնեն խորհրդարան

Խաղաղություն

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի՝ մի ֆանի օրվա մեջ երկրորդ ելույթը ստիպեց մտածել այս ելույթների ու դիրքորոշման՝ հանրայնացնելու մեծ ձգտման շարժառիթների մասին, անկախ ընտրություններից: Որովհետև Արցախի անվտանգության գոտին թեպետ երաշխավորված է համաձայն խոստումներին, սակայն իրականում մեծ մասում, ուրեմն այս ինֆրաֆունկցիայի շարժառիթը ո՞ր կարող էր լինել: Եթե հիշում եմ՝ եւ Միսակի խմբի, եւ միջազգային այլ կառույցների ներկայացուցիչները շարքեր առիթներով Հայաստանին եւ Արցախին մեղադրում էին, որ նրանք չեն աշխատում այն ուղղությամբ, որ իրենց հանրություններին նախադասություններ տալու գիշտումներն են կոմպրոմիսի: Ահա, հավանաբար, միջազգային հանրության մարտախաղում Տեր-Պետրոսյանը ստանձնել է այդ անճշտակալ գործը՝ անգամ սեփական ֆաղափական ուժին վնասելու հանգամանքը հաշվի չառնելով: Դա թեթևացնում է նաեւ իշխանության գործը՝ նրան հեռացնելով զանազան միջոցներ իր ոչ այնքան էլ բարեմաս իմիջին ավելացնելու հաշվարկներով: Ենթադրել էինք, որ ՀԱԿ-ը այդ «ծանր» գործի դիմաց կանցնի խորհրդարան: Սակայն դաշտի Տեր-Պետրոսյանի համառությունից՝ կարելի է ենթադրել, որ դա դարձապես միջինում է միայն, հավանաբար այլ ակնկալիքներ էլ կան սիգնալային ջանքերի դիմաց, նրան հավանաբար միջազգային դափնիներ են ղեկավարում, սակայն միջազգային մրցանակ, «Ավրորա» կամ այլ մանր բաներ:

Ի դեպ՝ «Կենտրոն» հեռուստաընկերության հաղորդման ընթացքում նա արդեն ոչ միայն ղեկավար, որ հենց շարքեր ժամանակահատվածների իշխանություններն են արածներ զիջելու վերաբերյալ շարքեր հայտնի փաստաթղթերի շուրջ բանակցողները, այսինքն՝ հող սվողները, այլև անուններ սվեց, որովհետև հարկ է, որ բանակցային գործընթացների բոլոր մրցույթները բացահայտված Առաջին նախագահին ի դասասխան հանդես գային. ասեմք Ռոբերտ Զոհարյանը, Վարդան Օսկանյանը, Էդուարդ Նալբանդյանը, Սերժ Սարգսյանը, նաեւ ընտրություններին մասնակից բոլոր այն ինքնուրույն ուժերի ղեկավարները, որոնց ծրագրերի արցախյան հասկանքին անդրադարձավ Տեր-Պետրոսյանը: Արձագանքի կարեւորությունը հասկալի է անհրաժեշտ էր, ֆանի որ բանակցությունների խորհրդադաշտային ռազմա-քաղաքական շաղակալում, ասեմք ինչ բացահայտվել է. այդպես ավել ազնիվ կլինե՞ր հանրության հանդեպ: Առայժմ միայն ՀՀ ցուցակի առաջին համար Վիգեն Սարգսյանն է խոսել Առաջին նախագահի բացահայտումներից, եւ, ի

դեպ, նա եւ միջազգային հանրության «երաշխիքները» համոզիչ չի համարել: Եւ... դասասխանել են Միսակի խմբի համաձայնագրերը, որովհետև զնաղել են Արցախ եւ ուզում են Կարամյանի մանդատն ու միջադեպերի հետախույզման մեխանիզմներն ընդլայնել, դա իսկապես բանակցությունները շարագացնելու եւ Տեր-Պետրոսյանին հակադարձելու ֆայլ կարելի է դիտարկել:

Մի որոշ ժամանակ առաջ էլ Միսակի խմբի համաձայնագրի երկր Ֆրանսիայի նախագահն էր խոսում միջադեպերի հեղինակներին դաստիարակելու, Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան ժան Ֆրանսուա Շարմանտին հայտարարեց, որ առանց վստահության մեխանիզմների ներդրման հնարավոր չէ արդյունավետ բանակցություն: Ամերիկացիք են իրար անցել Տեր-Պետրոսյանի՝ «լուծման մանդատը Ռուսաստանին են սվել» ակնարկից հետո:

Իսկ Սերժ Սարգսյանը, Տեր-Պետրոսյանի ելույթին չարձագանքելով՝ Արցախում է միայն կոչացել, թե խորհրդարան միայն զնա նա, ով կարող է հարձակման եւ հարկ եղած դեպքում գործը հե՛տ ֆաշտելու հրաման արձակել:

Արդյո՞ միայն նախընտրական կրքերն են սեղափոխվել Արցախի հարց, թե մի բան սղասվում է, իրոք:

Բայց, ամրի-գործնա Տեր-Պետրոսյանը, ուրիշ ով կարող էր այնպիսի վարդաբանություններ ղեկավարել, որ բոլորը ընտրաբանակցի, նորից առաջադրված բոլոր ուժերից դժգոհությունը մոռանան ու իր «խաղաղության» ծրագրից խոսեն, դե ուրիշ է, էլի, փորձված «վոժը»:

Ընտրությունները միայն սկիզբն են հետագա դաշտի

Ո՞ր ուժերը կանցնեն խորհրդարան: Անգամ այժմ, ֆարգաբերական ավարտին դժվար է դասասխանել այդ հարցին: Ավելի լավ է այս հարցը սրվում է այլ կերպ՝ ժողովրդական լեզվով՝ ում «կզգեն»: Բնականաբար՝ ինքնուրույն ֆաղափական ուժ չի անցնի խորհրդարան: Կոնկրետները մեջտեղ են բերվել ընդդիմադիր ջախջախի մարտիկների ձայների որոշ տեղեր փոխադրվելու համար, հազիվ թե նրանք շահա ստանան խորհրդարան մտնելու: «Հայկական վերածնունդը», անկախ ստանալիք ձայներից, լյալնի սակ է շահ սրվիլի դասառնով՝ խորհրդարանի տեղերն են սահմանափակ, եւ բոլոր այսուրեւ ունեցողների համար մանրաց չկա, բացի այդ՝ հիմնականում կարող են լյալններ լինել այս ուժի արտախորհրդարանական ընդդիմություն մղելու, չէ որ ընդդիմադիր դասն ընդհանրապես Հայաստանում այժմ կաղում է: Կոնգրես-ՀԿԿ-ի, «Ելիք», «Ազատ դեմոկրատների» ընտրազանգվածները նույնն են, նրանք նույնպես կոտրակելու են ձայները, եւ Ասված գիտե, թե նրանցից որ մեկն անցողիկ լինի կհաշի: Ուրիշ բան, որ նրանցից մեկին կամ երկուսին անողայնական կանեն խորհրդարան, այսինքն՝ դա կասող ձայները կրացնեն, ինչպես որ անցյալներում է եղել: Ու ղեկ չի ասել, թե այս ԸՕ-ում ներդրված մեխանիզմներով դա հնարավոր չէ: Այդպես վարվելու համար սողանցիները բազմաթիվ են: Հավանաբար ՀՀ-ին թույլ կան հաղթահարել անցողիկ լինելը, իսկ սհա ՀՀ-ի եւ «Ծառուկյան» դաշինքի դարձաբալան, որոնց միջեւ խորհրդարանի դաստիարակում էր ի սկզբանե, ճնշմանական լծակների վերաբաժանման համար դաշտային ներառյալ, դաստիարակում էլը դեռ հնարավոր չէ գուշակել: Շարքեր դասառնում: Օրինակ՝ Հայաստանի նախագահին, որ դեռ մեկ տարի բանեցնելու է իր լիազորությունները, ձեռք է սալիս ունենալ այնպիսի մարդաստեղ խմբակցություն, որը մեկ մարդու

դեպ ենթարկվում է մեկ անձի՝ Ծառուկյանին, իսկ Ծառուկյանի վրա ազդելու լծակների մակաս երբեք իշխանությունը չի ունեցել:

Մի բայց կա այստեղ՝ Հովիկ Աբրահամյանի գործընդ, ֆանի որ խնամիական կարող էր Հայաստանում դեռ ոչ ոք չէր յալ չի հայտարարել: Իսկ ՀՀ-ի դեպքում ամեն ինչ ավելի բարդ է, ֆան առաջին հայացից թվում է: Նոր վարչապետ Կարեն Կարամյանը կարողացավ վարկանիստ արտադրել իր անձի համար, բայց սա ավելի լավ էր սխալում էր ՀՀ-ականների մի մասին: Երբեք է, այս կուսակցությունը ընտրաբանակցից լցրել է իր ռեյտինգային թեկնածուներով, բայց ամեն ինչ միանշանակ չէ՝ ՀՀ-ում կան բազմաթիվ ներգաղթներ, կզուստվեն փող ծախսողները, որոնցից ամեն մեկին էլ կարող են ասել՝ շնորհակալություն, որ ձայն ես բերել, բայց թույլ տուր այս ու այն բանի-

մաց անցնի խորհրդարան, ֆանի որ ուզում են ՀՀ-ի դեմքը փոխել, ու այդ փող ծախսողների մի մասը դառնալու է «արիժանիկ»: Գումարվում է եւ այն, որ Կարեն Կարամյանի հավակնությունների լիարժեք դրսեւորման դեպքում նախկին կարկառուններից ոչ մեկը միայն ոչ չանցնի խորհրդարան (ինֆրաբազմաթիվ միջակա ու կա), եւ Կարամյանը, որ բարձր վարկանիստ ունի, կարող է դաշտայիններ թելադրել, անկախ նրանից, որ ինքը երբեք խորհրդարան չի մտնելու՝ ցուցակում չկա: Դուրս եկավ, որ ՀՀ-ն դառնալու է մի երեք-չորս շարքեր ծախսող մարդկանց միավորում, որի՝ ամբիջանների, հավակնությունների եւ ներգաղթողների կենտրոնացումը գործունի կարող է հակադրվել մի մարդու շուրջ համախառնված եւ լավ կառավարելի «Ծառուկյան» դաշինքը: Նաեւ կարող են բախվել Հայաստանի ներկա նախագահի եւ ներկա վարչապետի՝ արագալի ծրագրերն ու հավակնությունները: Սրանք բոլորը այս խորհրդարանական ընտրության ելի վրա ազդող գործոններ են:

Այնպես որ՝ ոչ մի սոցիոլոգիական հարցում, ոչ մի կանխատեսում, ոչ մի նախնական համաձայնություն կարող է չաշխատել, կամ՝ լիովին չաշխատել: Բացի այդ՝ լրիվ անստեղծ մեր ընտրողին միզուցե այս անգամ չսացվի՝ որոշակի անկանխատեսելիության ռեսուրս նաեւ այստեղ կա:

Սերժ Սարգսյանը նախորդ օրն ասել էր, որ դարձ չէ, թե ինչ ֆաղափական կառուցվածք կլինի 2018 թվականին: Մի-գուցե սա լեզվի սայթափում համարելիքն է, ֆանի որ մեկ շաբաթից, ընտրությունների ավարտից հետո միայն դարձնում են ինչ ֆաղափական կառուցվածք կամ դասավորություն է ձեւավորվում խորհրդարանում, ըստ այդմ էլ դարձ էր լինելու նոր իշխանության համաձայնությունը: Բայց հազիվ թե Ս. Սարգսյանը սխալվե՞ր այդ մեկ տարում, երբ նա նախագահ է լինելու, երեւի շահ բան է փոխվելու, իսկ ներկա խորհրդարանական ընտրություններն ուղղակի այդ բոլորի առաջին փուլն են:

ՕՐՕ-ին մոռացանք: Անհասկանալի մնաց այն գլխավոր շարժառիթը, որն այս միավորման ստեղծման մղիչն էր:

Միզուցե հասկանալի է, թե ինչու Բաժնի Հովանավորները միացավ այս խմբին, սակայն Վարդան Օսկանյանի՝ այդ դաշինքում ներկայացման դարձաբալան էլ անորոշություն դառնում էր իր մեջ, Սամվել Բաբայանի կալանքի դարձաբալան էլ, Սեյրան Օհանյանի ընդդիմություն դառնալու դարձաբալան էլ, այս ուժերի իրական սվեթային ղեկավարի լուրջությունն էլ: Հավանաբար՝ ինչ-որ բան դեռ զարմացնելու է մեզ այս դաշինքի հետ կաղված:

Սերժ Թանկյանն է ելել Հայաստան՝ դա ինչ որ բան ասում է:

Ձայնը՝ 20-30 եվրո

Գերմանական taz-ը մարտի 26-ին եւ 27-ին երեւանում զննված իր աշխատակիցների հրադարաններով անդրադառնում է Հայաստանում ամրի 2-ին անցկացվելիք խորհրդարանական ընտրություններին: «Ձայնը 20 եվրո» վերնագրով հրադարանական հեղինակ **Քարաբաբա Օերթելը** նկարագրելով 6-րդ համարը հանդիսացող Հանրապետական կուսակցության «Առաջընթաց եւ անվտանգություն» կարգախոսով՝ ամենուրեք տեսանելի դասառնները, լայնահուն փողոցներում հասուն արիֆի շղանարկանց գովազդային վահանակները, շեշտում է՝ ամրի 2-ին հարավկուկայան այս հանրապետությունում անցկացվող խորհրդարանական ընտրությունների մասին ավելի չի «ցուցվում»: 1991-ից անկախացած Հայաստանում, որտեղ ժողովրդավարական իշխանափոխություն չի էլ եղել, դարձ է, կրկին հանրապետականներն են ամենաշահ «հավաքելու», բայց ընտրական թոկ ու բոհի մեջ ընտրողին ավելի շահ հուզում է՝ ով, երբ, որտեղ ու ինչպես է հանդգնելու կեղծել:

Լրագրող Հահանե հաչատրյանի գնահատմամբ նոր ընտրական ցուցակային դրական տեսալիցների առկայությունն է, ընտրողների էլեկտրոնային մասնաձեւեր դարձադարձ է, իսկ փեթակների ցուցակը հրադարանական ենթակա է, ինչը վստահություն կարողանալի, թե ընտրել են կենդանի մարդիկ, ոչ թե ինչպես նախկինում՝ նաեւ մեռյալներ: Գերմանացի հողվածագիրը նկարագրում է, թե ինչպես են ընտրությունների մասնակից ուժերի «էմիսարները» «ձայներ» գնելու գործընթացն իրականացնում: Լրագրող Արմեն Մ.-ի դաստեղծելով, երեւանում իր ծանոթի ճանք ինքն ինքնահատե է եղել ինչպես է հանրապետական մի սիկին դուռը թակել, բարեկամաբար խնդրել ճանաչող անձնագրի սվալները, ու՝ եթե վերջինս ձայնը տա իր ֆարգած կուսակցությանը, երախտագրե կլինեն: Ընդդիմություն էլ առատաձեռն է, նույն է հողվածագիրը՝ նկարագրելով «Բարգավաճ Հայաստանի» օգտին մարզերից մեկում ձայն հավաքող մի կնոջ վարքը, որ վստահեցրել է, թե ընտրության օրը սուուգելու է՝ եթե իր ցուցակում տեղ զսած ընտրողները խոստումնազանց չեն եղել, փեթակել են իրենց օգտին, 10 հազար դրամ՝ 20 եվրո հոնորար կսանան:

Քաղաքականներին՝ 30 եվրո: Մի ֆանի հազար աշխատակից ունեցող SAS հանրախանութների ցանցի սեփականատեր հանրապետական Արսակ Սարգսյանը ձայն հավաքողներին սեփական մեթոդներն ունի: Նա իր ենթակալներից դասանցում է հարձեղ արձանագրվել իր ընտրաբանակցում, աղա իր օգտին փեթակել, ով հակառակի՝ նոր աշխատատեղ միայն որոնի:

Հանրապետականի թեկնածու «Արարատ» հեռուստաընկերությունից Միհրան Հակոբյանը ընտրականառի դրակալային խոսելի բան չի գնում՝ դասանցարկ կա: Երեւանում 4 հոգանոց ընտրողից դարձաբալան 120 եվրոն անսակալ միջին աշխատավարձի գրեթե համարժեքն է: Հատերն են հարցնում՝ ինչպե՞ս են սուուգելու, թե ընտրողներն ինչպե՞ս են փեթակել: Պիտի նախկին մանր բջջային հեռախոսով փեթաթիկը լուսանկարեն ու փողոցում ցույց տա՞ն: Յուրաքանչյուրը 9 փեթաթիկ է ստանալու, մեկի վրա նույն միջին արժի, մյուսների տեղն աղբարկղն է: Իսկ եթե՝ ոչ: Ընտրություններն են աղբ, Հահանե հաչատրյանի կարծիքն է մեջբերում գերմանացի լրագրողը՝ հավելելով, որ Հահանեն նախընտրում է ընտրություններին չմասնակցելով իր վերաբերմունքն արտահայտել: Սա էլ շարքերակ է, եզրափակում է հողվածագիրը:

«Կեղծվող» փեթա-օլիգարխի վարչախմբին ծառայող ընտրություններին» չմասնակցելու շարքերակն է կոչ անում նախընտրել նաեւ Սողոմոն բնակվող ֆաղալային իրավապաշտպան Արմինե Առաքելյանը, որի հետ taz - ի աշխատակից **Տիգրան Պետրոսյանի** ծավալուն գրույցի տղա-վորությունը կարելի է կարդալ գերմանական հիշյալ թերթի մարտի 27-ի համարում:

Ան. Ն., Գերմանիա

Երդողանը դասական օրինակ է կոռուպցիայի իշխանության

Երդողանն ու իր վարած ֆալսֆալսությունը չեն դադարում զանգվածային լրատվամիջոցների կիզակետում լինել: Ստրեյթ Բարոմետր Երդողանի համալսարանի գլխավոր հարցերի կենտրոնի միջազգային հարաբերությունների դասախոս Ռոբերտ Ալոն Բեն-Սայերի հոդվածը:

Շատ է զրվել Թուրքիայում համասարած կոռուպցիայի մասին, որն առկա է փաստորեն հասարակության բոլոր՝ ֆալսական, իրավական, վարչարարական, զինվորական եւ ֆալսագիական շրջանում: Դա հակասում է նախագահ Երդողանի վերաբերած սեւալականին, որ Թուրքիան նշանակալի դեմոկրատիայի կոռուպցիայի հարաբերություններում զրգարավոր է: Տասնհինգ տարվա իշխանությունից հետո, Երդողանն այսօր դեպի վար է մի երկրի, որը թաղված է կոռուպցիայի, դավադրությունների եւ բանասերությունների հորձանուսի մեջ: Նա իշխանության ամեն մի լծակ օգտագործում է ծածկելու համար ամենակոռուպցիայի, որը սկսվում է առաջին ինը տարիների ընթացքում նա ձեռք բերած առաջընթացը: Իր իշխանությունը ամրադնդելու նպատակով նա հետադարձ ֆալսական հակառակորդներին, մաքրագեց զինվորականների շարքերը, լեզբերը լրատվամիջոցները եւ թուլացրեց դասավորական կորուստը: Ավելին, նա ստիպեց խորհրդարանին փոփոխել սահմանադրությունը, որովհետեւ երկարաձիգ իր իշխանությունը:

«Transparency International-ի» քափանցիկության ցուցանիշներով Թուրքիան այժմ զբաղեցնում է 75-րդ տեղը նախկին (2015 թ.) 66-րդ հորիզոնականի փոխարեն: Կոռուպցիայի դասախոսը սնտեսությունը դանդաղել է: Չափազանց դժվար է այժմ սնտեսության զարգացման արտոնություններ ձեռք բերելը, ինչը նվազեցրել է օտար եւ տեղացի ներդրողների ֆանալը, որոնք որեւէ ծրագիր իրականացնելու համար ղեկ է կառառնում համադասասխան հիմնարկների աշխատակիցներին: 2013-ին կատարված հետազոտության արդյունքում 17.5 միլիոն դոլարի առձեռն գումար է հայտնաբերվել տարբեր դասախոսների, այդ թվում նաեւ ղեկավարական Զալի բանկի սնտեսին, սնտերից:

Նման իրական հեմքի վրա, հոքս են ցնդում Երդողանի փառասիրական երազանքները Թուրքիային, մինչեւ 2023 թվը, դարձնելու աշխարհի 10 սնտեսադասի հզորագույն ղեկավարներին:

մեկը: Նա անհանդուրժողականություն է ցուցաբերում ֆնադասության նկատմամբ: Բոլոր ֆնադասողները «ղեկավար թեմաներն են» որակվում: «Լրագրողների դասախոսության կոմիտեի» սկզբներով ներկայիս 81 լրագրողներ բանարկված են, 100 լրատվամիջոցներ՝ փակված: Մինչդեռ ժողովրդավարական հասարակություններում լրատվամիջոցները կենտրոնական դեր են խաղում կառավարության ազնիվ գործունեությունը ադադիլելու գործում: Թուրքիայում հետազոտական լրագրությունը տարբեր է. որովհետեւ կառավարությունը սարսափում է կոռուպցիայի դեմքերի բացահայտումներին: Դրա արդյունքում ժողովրդավարական շարքերը կասկածանքով եւ զգուշացրել են մոտենում Թուրքիային: Թուրքիայի երկու երրորդը հարցախոյզի ժամանակ խոստովանեց, որ իրենք կոռուպցիայի են համարում ֆալսական կուսակցությունները: Թուրքական «Էկոնոմիկայի եւ սոցիալական ուսումնասիրությունների» հիմնադրամի համաձայն Թուրքիան չունի շահերի բախումը կարգավորող համակարգ, որովհետեւ դասախոսների գործարքները վերահսկի:

Երդողանի նախարարներին մի ֆանիսը (սնտեսության, ներքին գործերի, բնադադադության եւ այլն) հրաժարական ներկայացրին այն բանից հետո, երբ նրանց որդիներին ձեռքարկելու կառառակությունը մեղադրանքներով: Դրանց հետեւեց հազարավոր ուսիկանների, դասախոսների եւ դասավորների հրաժարականը, արդեն Երդողանի կարգադրությամբ: ԱՄՆ-ի դասարաններում իրանա-թուրքական ուկու առեւտրով զբաղվող Ռեզա Չարարի դեմ հարուցված գործը նշանակալի սդառնալիք է ուղղված Երդողանի իշխանության դեմ, ֆանի որ դրանում ընդգրկված են նաեւ իր անմիջական ընտանիքի անդամները: Կառավարման լրատվամիջոցներն անմիջադեմ մեղադրեցին ամերիկացի դասախոսներին, Գյուլենի գործակիցները լինելու հանցանքի մեջ:

Լայնատարած կոռուպցիայի արձագանքները նաեւ վաս են անդադառնում օտար կառավարությունների հետ Թուրքիայի հարաբերությունների վրա, մասնավորապես նրանց հետ, ովքեր անհրաժեշտությունից ելնելով են, որ հարաբերվում են Անկարայի հետ (օրինակ, Եվրոմիությունը, որն իր անվասագությունն է դնում ղիսկի սակ):

«Global Corruption Barometer-ի» 2013-ի սկզբների համաձայն, սնային սնտեսությունների 13 տկոսը (այժմ այդ թիվը ալելացել է) հայտարարել է, որ կառառ է սալիս ամեն անգամ, որ դասական մարմինների հետ գործ է ունենում: Իսկ Եվրոմիության «Progress Report 2016-ի» սկզբներով անասհման իրավական դասախոսություն է սրվում ահաբեկչության դեմ մարսնչող անձնակազմին, եւ հետախուզական մարմիններն ու զինվորականությունը բավականաչափ հաճախեցնում են խորհրդարանի դասախոսների առաջ: Առաջնորդական մարմինների հաճախությունները մոտենում են անհասանելի ըստ նույն զեկույցի:

Չարյուրավոր զեկույցների ձեռքարկումն ու փոխարինումը մոտենում է երկրի մարսավարական հմարավորությունները եւ մեծադեմ ցնցել է Թուրքիայի դիրքը ՆԱՏՕ-ում: Թուլացել է նաեւ ղազմական մարսունակության եւ դասախոսության մակարդակը: Թուրքիան մարսահրավել է նշանակալի կանոնադրությամբ, որը դասախոսում է «դասախոսները անդամ երկրների ժողովուրդների ազատությունը, հանդնդանուր ժառանգությունը եւ ֆալսակարությունը՝ հիմնվելով ժողովրդավարության եւ օրինականության սկզբունքների վրա»: Զդադադանելով այս սկզբունքները Թուրքիան փաստորեն կանգնում է այդ կառույցի վարկելու սդառնալիքի առաջ:

Կոռուպցիան վախ է ծնում հասարակության օրջանակներում: Անհասներ, որոնք ցանկանում են բարձրաձայնել կոռուպցիայի դեմքերի մասին, այժմ վախենում են գործին ներգրավելուց: Ըստ «Transparency International-ի» աշխատակից Օյա Օզարսլանի «այսօր մարդ չի կարող ոչ լավ, ոչ էլ վաս խորհուրդ սալ մարդկանց, որովհետեւ կոռուպցիայի հետ կապված դասական միստերը անսանելի են դարձել Թուրքիայում: Դա իր հետքին նշանակում է, որ կառառակությունը զբաղվողները, այնուամենայնիվ, կարողանում են դուրս դրնել եւ չդասախոսել»:

Տասնհինգ տարի իշխանությունը դեկավարող Երդողանը դասական օրինակ է այն բանի, թե ինչդեմ իշխանությունը կարող է կոռուպցիայել: Ժամանակն է, որ հասարակությունը եւ ընդդիմադիր կուսակցությունները դասախոսեն նրա հետազոտող ֆալսական դասախոսից:

Թարգմ. Տ. ՕՈՒՆԻԿՅԱՆԸ

310 փիլոսոֆիայի դիտորդ «յանուսն Չայաստան»ի

Ընտրական օրեր են Զայաստանի մեջ: Խորհրդարանական համակարգի անցնող մեք երկիրը 2 արդիլին դիսկ կայացնել ընտրական մոտ օրինագիծով խորհրդարանական ընտրություններ, որոնց իրենց մասնակցությունը կը բերեն ֆալսական-կուսակցական 9 դասախոսներ: Զայաստանի ընտրաբարձի մեկամսեային հետեւող ֆալսագիցի համար շաս յասել է, որ ֆալսական բոլոր ուժերն ալ դրամական «կարեւոր» ներդրում չեն կատարած իրենց արաւը առաջ սանելու համար: Ընդհակառակը, մոյնիսկ դրամական կարեւոր ներուժ ունեցող կուսակցություններն փորձած են «նուազագոյն» միջոցներով մեքնել ֆալսական դայաֆարի դաս: Ու անկախ մանր- մունր դեմքեր ղեկ է նաեւ գրանցել, որ ընտրաբարձի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին Զայաստան աշխարհով մեկ «ցնցիչ» դեմքեր չարձանագրուեցան:

Եթե մեկդի դեմքն Արմալիի մեջ տեղի ունեցած դեմքերը, Սամուէլ Բաբայեանի ձեռքարկությունը եւ ֆալսական հարթակի վրայ մնացած ԶԱԿ- Դառնակցություն բանալեզը եւ ԶԶԿ -ՕՐՕ դասախոս «լարուած» «բանակոռու»ը, յասել է նաեւ, որ նախընտրական ընդհանուր իրավիճակը ղեկ է զնահառել «բաւարար»:

Այլ զեկույց վրայ է անցեալ յուկսիսն տեղի ունեցած դեմքերում ընթացքին ծնունդ առած «սփիւռեան մասնագրություն»ը կը շարունակել իր «անխափան ձանադարի»ը: Խօսքը ֆանասահայ (արմասներով լիբանանահայ) դեռասանուկի Արսիւնէ Խանձեանի ու անոր «զաղափարակիցներ»-ն մասին է, որոնք աւելի վաղ հաղորդագրութեամբ մը հանդէս եկած էին յայտնելով իրենց դասախոսականությունը՝ որդէս դիտորդ մասնակցելու կիրակի օր տեղի ունենալիք ընտրություններում:

Ու ինչ խօսք, որ Զայաստանի լաւ ուղող սփիւռիկ տարբեր հասունները՝ ընդառաջելով Սեթ Թանգեանի, Արսիւնէ Խանձեանի, Ասոն Էկոյեանի եւ տարբեր ոյրսներու մեջ յաջողություններու հասած «յայսնի հայերու» կոչին, կը ժամանելին Զայաստան եւ այսօր դասախոս են, որով դիտորդ իրենց «դասախոսություն»ը կատարելու:

Այլ խօսք, թէ այս անունները սփիւռիկ հայութեան ֆանի տկոսը կը ներկայացնեն, բայց եւ այնդեմ յասել է, որ տարբեր երկրներէ մնացած առաջնությունները երեւան ժամանելու երեւոյթը առաջինն է արդի Զայաստանի դասախոսներն մեջ: Ի՞նչ կը բերէ անոնց ներկայությունը, կամ անկէ ի՞նչ հնարաւոր օգուսներ կրնայ ֆալսել իրենց դիտարկումով՝ «ժողովրդավարութեան ծարաւ» ադրող Զայաստանը, դեռ դարձ չէ:

Դիտորդական առաջնություն իրականացնողներու ընդհանուր մօտեցումին մասին խօսելով ու մեկդի դեմքով «դասախոսական տեսութեանց» բոլոր հաւանական հետեւությունները, շաս լաւ դիսկ ըլլար, որ Զայաստան- սփիւռիկ յարաբերություններու յոյսին սակ այս նախափորձը ծառայէր, որով շիքիչ եւ դրական օրինակ:

Ըստան է, որ սփիւռիկ մասնագր է Զայաստանով: Ըստան ու գրուած է նաեւ, որ սփիւռիկ կարդի ու կը շիքիչ «Զայաստանին համար»:

Ու այս մօտեցումներու ֆոնին արդարացի է հարց տալը, թէ ուր էին մոյս այս 310 դիտորդները, երբ թեմանիս կրակ է օղակին սակ առնուած էր ամբողջ Արցախը:

Ո՞ր էին, ոչ թէ 310, այլ աւելի ճիշդը 3100 սփիւռիկայի զինուորները, երբ հնչած էր հայութեան իրական մարսակոչը:

Ասիկա գրելը չի նշանակել նստեցնել օրերս երեւան ժամանած մեք հայրենակիցներուն դեմք, այլ հիմնական նպատակը ամրագրել է այն, որ հայութեան համար կայ մեկ ու միակ ձակաս, որ Արցախի ձակասն է:

Մնացեալ փուլերը, ադադիկաբար մեք կոչուներու դասախոսելու համար եղած հանգրուաններ են:

Պարգադեմ այդքան: ՄԱԿՕ ԱՐԵՆԸ

Չայոց ցեղասպանության դասերը որպես կանխարգելիչ միջոց

Մ. Նահանգների կոնգրեսի ներկայացուցիչների դայալափ դասախոսություններ Դեյվիդ Տրոթն (հանրադասական) ու Ադամ Շիֆը (դեմոկրատ) միանալով հայկական հարցերով զբաղվող կոնգրեսական խմբակցության իրենց գործընկերներին հակացեղասպանական մոտեցումները նշանակալի կոնգրեսի անունից, որով կոչ են անում Զայոց ցեղասպանության դասերն օգտագործել կանխելու համար մերօրյա վարչադրությունները Մեքսիկո Արեւելում:

Բանաձեւը շեքսում է, որ «դասախոս հիշատակումն ու հետեւողական դասադասումը Զայոց ցեղասպանության կամրադդի մեք միջազգային հեղինակությունը ժամանակակից ցեղասպանությունների կանխարգելման գործում», եւ կոչ է անում Օսմանյան կայսրության կողմից հայերի, աւորիների, հույների, դոնդադիների, ֆալսեռնացիների եւ այլոց հանդեմ իրագործված ցեղասպանական գործողություններից դասեր ֆալսել եւ դասախոսական դիրքորոշում որդեգրել հանուն ձեմարսության:

Ամերիկայի հայ դասի հանձնախմբի գործադիր սնտեսն Արամ Զամբարյանը շնորհակալություն է հայտնել նախաձեռնողներ Տրոթին, Շիֆին եւ նրանց ազակիցներին եւ հույս հայտնել, որ ցեղասպանությունների կանխարգելման այս մոտեցումը հառաջիկա շաբաթների ընթացքում կընդունվի կոնգրեսի ներկայացուցիչների դայալափ կողմից:

Տ. Օ.

ԼԵՎՈՆ ԼԱՃԻԿՅԱՆ

Այս արվեստը խորհրդարանական ընտրությունների ֆարգաբազմը...

Հայաստանի է, որ ընտրական նոր օրենսգրքի մեծացումը է կանանց մասնակցությունը...

Ո՞ր է սոցիալական աշխատողը և ի՞նչ է սոցիալական աշխատանքը

Խորհրդային արհեստներին, ի դեպ, չի եղել նման մասնագիտություն...

Սոցիալական աշխատողի եւ ծառայություն ստացողի հանդիպումը, փաստորեն, երկու փորձագետների հանդիպում է:

Մտորանքային մասնակցությունը սա անենարդիական մասնագիտություններից է...

սոր համալսարանի սվյալ բաժինը ավարտածներից միայն 5 հոգի է աշխատում: Մինչդեռ մնացյալ 1300 աշխատակիցները՝ մաթեմատիկոսներ, ֆիզիկոսներ...

թի արմատավորումը: Վերջինս ենթադրում է բավարարվածություն անգամ չունեցածով, երբ մի կերպ յուր գնալը շահ-շահերի համար սկսում է դառնալ կյանքի նորմա:

հաղթահարումը Տավուշի մարզում» ծրագրի օրինակը, որի շահանակներում ամենօրյա աշխատանք է սարկում շուրջ 600 գյուղական ընտանիքների հետ, ֆիլ. Անտոնյանը նկատում է, որ իրենց թիմին հաջողվել է կյանքի կոչել ընտանիքում սոցիալական ռիսկերի կամխարզելու մասին լավ մոդել էլ ձեւավորել ընտանիքի աջակցության արդյունավետ փաթեթ:

Բերդի սարածաբույսում ներդրված մոդելի համաձայն, նյու-

թափված ռեսուրս կա՝ բարեկույս ընտանիքներ, ովքեր դեմ չեն լինի խնամել լված որեւէ երեխայի. «Մեծ արդեն գտել ենք նման ընտանիքներ ու դրանցից 36-ում տեղավորել երեխաներ: Մանկասնտրի ասիականական փակման գործընթացին զուգահեռ դասրասում ենք խնամասար նոր ընտանիքներ, որոնք ի վիճակի են ստանձնել այդ գործը: Արդեն ունենք գրանցված եւ վերադասրասված 60-ից ավելի նոր ընտանիքներ, որոնք դասրաս են թեկուր վաղը ընդունել մանկասնտրից դուրս բերված երեխաներին»: Սա ստեղծարար, կառուցողական մոդել է, որից Երևան է թե՛ երեխան, թե՛ ընտանիքը եւ թե՛ հասարակությունը: Այն ավելի էժան է ու սոցիալադասարդ, քան խնամվող մանկասնտրում:

Աղխատության նդաստով երկիր չի զարգանա

Ընտանեկան նդաստների «դերձանքն ու քվառությունը»

Զուրուցակիցս, մեջքերելով ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնարկի սվյալները, վկայում է, որ մեծացումը շահ է հասկարդես մանկական աղխատության տկուրը: Այսդես. երեխաների կամ անչափահաս բնակչության 41%-ը (մոտ 350հզ.) աղուր է աղխատության գծից ներեւ: Ընդ որում, դա միայն եկամտների հանքավարարություն չի նեանկում, այլ նաեւ հանրային տարբեր ծառայություններից (մանկարդարեզներ, լրացուցիչ կրթության խմբակներ, առողջարդահական ծառայություններ եւ այլն) օգսվելու հնարավորությունների նվազեցում: Պեսությունն իր ուժերի ներածին չափով, իհարկե, փորձում է սասար կանգնել կարիքավոր ընտանիքներին՝ նրանց տամարդելով սոցիալական նդաստներ: Այլ հարց է, որ նախ՝ այդ նդաստներ խիստ անհամարդասարկան են կարիքի ծավալներին ու չափերին, աղա՝ դեսական աջակցության ձեւերը մեծամասամբ հասցեականություն ու ճգրիս թիրախավորման դորբեւ ունեն:

Նման համոզման Միրա Անտոնյանն եկել է՝ 1999-ից աշխատելով ՀՕՖ-ի երեխաների աջակցության կենտրոնում: «Մեր կենտրոնում,՝ դասնում է նա,՝ տարեկան շուրջ 200 երեխա ենք ընդունում, ովքեր հայնսվել են ոչ սանդդարտ իրավիճակներում՝ ենթարկվել են բռնությունների, հալածվել կամ դուրս են մնացել կրթությունից եւ այլն: Եվ տարիներնայն այն է, որ այդ երեխաների ընտանիքները աղխատության ընտանեկան նդաստի ծրագրում ընդգրկված չեն»: Ինչդես սասում են՝ մեկնաբանություններն ավելորդ են...

Մյուս կողմից էլ մասնագետին մտահոզում է մեր հասարակության մեջ աղխատության մեակույ-

բացին դիտի լինի: Այս առումով ճիտ չեն գտնում ընչազուրկ աղուրի հերոսացումը՝ ցույց տալու համար, թե տեւե-տեւե՛ ինչդես է դիմանում ամեն տեսակ դժվարության: Ընդիակառակը, դես է օգնել այդ մարկանց դարդարելու իրենց կյանքի որակի բարձրացման, իրենց երեխաների սոցիալական հեռանկարի երաշխավորման համար»:

Միգուցե զավեւ է, սակայն նման իրավիճակ ստեղծվում է նաեւ նույն ընտանեկան նդաստի համակարգի դասնառով: ԶԷ՞ որ դասրաստի գումար տալը ծուլացում է մարկանց՝ վերջիններիս դնելով դեսությունից կախվածության մեջ, իսկ շահերին էլ մղելով ման-մուր խարդախությունների: Այդ կերպ խեղաթուրվում են դեսություն-հաղխացի հարաբերությունները, աղձասվում հաղխացի դառնալու գործընթացը եւ ի չի դառնում երկրի զարգացման հույսը: «Տավում են, որ մեր երկիրն արդեն 16 տարի շարունակ փորձում է աղխատության խնդիրը լուծել նդաստ տալով,՝ դնում է գուրակիցս եւ շարունակում,՝ այդ կերպ երկիր չի զարգանա: Գարկ է արմասդես փոխել մոտեցումները: Նդաստը դես է համատեղվի ընտանիքին ուժեղացնող, խրախուսող, ոսփ կանգնեցնող այլ ներարկումների հետ, որդեսգի ինչոր ժամանակ անց ընտանիքն այլեւ նման աջակցության կարիք չունենա:

Առանձին դեմքերում, իհարկե, կարելի է եւ նդաստ տալ, եթե սվյալ ընտանիքում չկա աշխատուժ: Մեկ այլ դեմքում միգուցե միանգամից դես է տամարդել ամբողջ տարկա նդաստը, որով հնարավոր կլինի, ստեւ, վարել-ցանել հողը եւ հավաքած բերքով հաջող տարի դառնալ ինքնաբավ: Բերելով ՀՀ Բերդի տարածաբույսում արդեն 4 տարի ՀՕՖ-ի ծավալած «Աղխատության

թական որեւէ բան տալուց զատ, հեռտողական աշխատանք է տարվում յուրաքանչյուր ընտանիքի հետ՝ փոխելու նախ եւ առաջ մտածողությունը: «Մարդիկ հաճախ աղխատ են հեւց իրենց մտածելակերպի դասնառով,՝ նեւն է Մ. Անտոնյանը,՝ Պեսությունից կախվածությունը ամալացրել է շահերին, քանի որ նրանք այլեւ չեն մտածում այլընտրանքների մասին: Սա այլ բան չէ, քան տարիներ ձգվող սխալ սոցիալական հաղխականություն: Ու որքան էլ այսօր մեզանում հայլեր են արվում սոցիալությունը զարգացնելու ուղղությամբ, այն հնարավոր չի լինելու իրագործել առանց սոցիալական կոմոդենտի հավասարակշռության: Տնեսասկան զարգացումը առաջին հերթին մարդկային ռեսուրսների զարգացում է, մարկանց մոտ մտածելակերպի փոխություն: Իր սոցիալական կարգավիճակը փոխել չցանկացող աղխատ մարդը ամենամեծ խոչընդոտը կարող է դառնալ երկիրը փոխելու ճանարդարին»:

Մանկաստների վերակազմակերպում

Ընտանիքին նդաստի տամարդումը դեսական աջակցության լուկ մի թեւն է: Մյուսը ծառայությունների մասուցումն է մանկաստներում եւ ինտիսուցիոնալ այլ փակ հաստատություններում, որեղ ամենաառաջակցված թվերով այսօր մոտ 4 հզ. երեխա է դաստարվում: Ըտ Միրա Անտոնյանի, դեսությունը մանկական խնամքի այս հաստատությունների վրա մեծ գումարներ է ծախսում (բազմաթիվ անձնակազմ, շեների դահողանություն, կոմունալ վճարումներ եւ այլն): Մինչդեռ կարելի է երեխաների խնամքի այդ ամբողջական փաթեթը կիրառել ընտանեկան դայմաններում՝ անմիջականորեն աջակցելով ընտանիքներին՝ արդյունում բեռնաթափելով մանկաստներն ու մանկական խնամքի մյուս հաստատությունները:

Այն դեմքերում էլ, երբ կենտարանական ընտանիքը ամենատարբեր դասնառնեւով չի կարողանա զբաղվել երեխայի խնամում ու դաստարակությամբ, առաջարկվում է խնամասար ընտանիքի մոդելը, որը դեռ 2005-2009թթ. հաջողությամբ փորձարկվել է ներդրվել է ՀՕՖ-ի երեխաների կենտրոնի նախաձեռնությամբ եւ ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնարդանի աջակցությամբ: Այդ փորձը լիովին արդարացրել է իրեն: Միրա Անտոնյանը համոզված է, որ հաստակության մեջ

Կանայք ձկուն ու նորարար

Միրա Անտոնյանը երկար տարիներ ոչ միայն սոցիալական ոլորտում նոր սոցիալական մոդելներ ու տեխնոլոգիաներ ներդնելու, օրենտարական դասը բարեփոխելու եւ մտորյա դահանգներին այն համարդասարկանեցնելու բազում առաջարկներ է արել, այլեւ անձամբ ու իր համարխոնեւով մասնակցել նոր օրենքների մեակմանը: «Այդ դեմքում ինչդեւ չնասնակցեցիք ընտրություններին՝ գործուն դեր ստանձնելով բարձրագույն օրենսդր մամնում» հարցիս ի դասարկան հեւեյալ դասարկան ունեցա. «Ես գերադասում եմ որդես փորձագետ մասնակցել գործընթացներին, քանի որ մասնագիտական աշխատանքի հարթությունն է իմ տարբերը: Զեւն էլ դասկերացում, որ անմիջականորեն չեն աշխատի ՀՕՖ-ի կենտրոնում կամ չեն կրթի արդագա մասնագետներին: Դա իմ կյանքն է՝ հախոտն, լեցում մարտահարվերեւով, հիասթափություններով ու ձեռքբերումներով»:

Նա համաձայն է, որ մեզանում կառավարական վերին եւ շելոններում կանանց ներգրավվածության նկատելի դակաս կա: Դա, ըտ գուրակցիս, դայմանավորված է նախ, այսդես կոչված, տղամարդկային համերաշխությամբ, երբ արական տեղի ներկայացուցիչները սիրում են իրար հետ աշխատել՝ շահ հարցեր լուծելով, ստեւն, սեղանի շուրջ: Այդուհանդերձ, տղամարդիկ ուզեն, թե ոչ, կանայք ավելի ձկուն են ու նորարար, եւ փոփոխվող իրավիճակներում համեմատարար ավելի հեւե են վերահարմարվում ու վերադասավորվում: Ուստի անընդունելի է, որ կանանց ներուժը դասաւ չի իրացված մեր հաստակության մեջ: Գուցե դա է դասնառը, որ նրանք փորձում են կայանալ զանազան հաստակական կազմակերպություններում,՝ որոնք ստեղծագործ մարդկանց տեղ են: Բացառություն չէ նաեւ Հայ օգնության ֆոնդը, որեղ կանայք առանցքային դաստներ են զբաղեցնում:

Մանցից միայն մեկն է Միրա Անտոնյանը, որը խոստովանում է. «Մեզ մոտ, այդ, կանանց վստահում են՝ տալով մսփ ազատություն: Վերջինս հաղիվ թե ես ունենայի դեսական դաստնաւարության ժամանակ: Կա՞ ավելի մեծ երջանկություն, քան սիրած գործով զբաղվելը, երբ նաեւ աղախովում են քու եւ ընտանիքի բարեկեցությունը»:

Արսաֆին լուսավորության համակարգ՝ հորբասեղ գյուղում

Վայոց Ձորի մարզի հորբասեղ գյուղը մեկն է այն բնակատեղիներից, որտեղ հաճախակի են վայրի կենդանիների՝ գայլերի և արջերի հարձակումները: Շուրջ 262 բնակիչ ունեցող գյուղի սնային ենթակառուցվածքի երկամսի հիմնական աղբյուրն անասնադահուկությունը, մեղվադահուկությունը և այգեգործությունն է: Չլուսավորված փողոցների դառնառոտ, երեկոյան ժամերին վայրի կենդանիները գյուղ են մտնում, վնասում են սնամեղ այգիներն ու ցանասարածությունները, մեղվի փեթակները, հոռոտում՝ ոչխարներին, խոյերին, ցիլկներին:

Էներգախնայող նորակառուցված համակարգը գործարկվել է առաջին անգամ: Միջոցառմանը ներկա են եղել ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն Ռալֆ Յիրիկյանը, FPWC-ի հիմնադիր Ռուբեն Խաչատրյանը, հորբասեղ համայնքի ղեկավար Գագիկ Սանդրոսյանը և բնակիչները: «Այն, ինչ փորձում ենք իրականացնել այս ծրագրով, անչափ կարևոր է: Սա մի մասնաիրավեր է, որի լուծման արդյունքն ավելին է լինելու, քան զրոյան լուսավորությունն ապահովելը: Զաղափակիք և հեռախոսակառուցվածքը մեզ համար ավելի կարևոր է, քան զրոյան լուսավորությունը: Դա, թերևս, արդարությունը կրճատելու, մարդկանց կյանքը բարելավելու ամենակարևոր և արդյունավետ ճանապարհն է: Բնապահպանական, էներգախնայող համակարգի գործարկումը և դա երկարաժամկետ արդյունք է ցահավետ է

բոլորի համար»,-ասել է ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն Ռալֆ Յիրիկյանը: Բնակավայրերում արսաֆին լուսավորության էներգախնայող համակարգի ներդրումը միակն է կրճատելու համայնքային ծախսերը և աշխուժացնելու գյուղի կյանքը: Բնապահպանական և էներգախնայող LED լուսարձակների ցահագործումը ենթադրում է արդյունավետ և բյուջեային համեմատաբար մեղմ գյուղերի համար: Այսօրվա համակարգի օգտագործումը 80 տոկոսով կնվազեցնի էներգիայի ծախսը՝ թեթևացնելով գյուղի ֆինանսական բեռը: Լուսարձակներն ամռանը գյուղի փողոցները կլուսավորեն 21:00-ից մինչև 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչև 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կապահովվի ամբողջ գիշեր:

Հայաստանի Թեբեյան մշակութային միությունը
հայասարում է 2016 թվականի ստեղծագործությունների մրցանակաբաշխությունը
հետևյալ անվանակարգերում՝

- ա) **Գրականություն** (Թեբեյան մշակութային միության Շաֆե Ղազարյան հիմնադրամ)
 - բ) **Երաժշտություն** (Թեբեյան մշակութային միության Շաֆե Ղազարյան հիմնադրամ)
 - գ) **Կերպարվեստ** (Թեբեյան մշակութային միության Շաֆե Ղազարյան հիմնադրամ)
 - դ) **Թատերական արվեստ** (Թեբեյան մշակութային միության Շաֆե Ղազարյան հիմնադրամ)
- Մրցույթին մասնակցել ցանկացողները իրենց հեղինակած (2016 թվականի) աշխատանքները կարող են ներկայացնել մարտի 20-ից մայիսի 1-ը ՅԹՄՍ գրասենյակ ամեն օր՝ բացի շաբաթ և կիրակի օրերից, ժամը 11:00-ից մինչև 18:00 (Երևան, Խանջյան 50, II հարկ Հայաստանի Թեբեյան մշակութային միություն, հեռախոս՝ 552-632, 520-783, էլ.փոստ՝ tekeyan@arminco.com):
- Հայաստանի Թեբեյան մշակութային միության վարչություն

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
«Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ -ի 2016 թվականի ֆինանսական հաշվետվություն

ՍՈՒՏԸ	
1. Արտադրանքի իրացումից հասույթ	2,740,950
2. Ծառայությունների մատուցումից հասույթ	3,281,257
3. Անհատույց ստացվող ակտիվներ	5,400,000
4. Այլ եկամուտներ	1,000,000
Ընդամենը մուտք	12,422,207
ԾԱԽՍ	
1. Իրացված արտադրանքի արտադրության հետ անմիջականորեն կապված ծախսեր	4,462,188
2. Գործունեության հետ կապված վարչական ծախսեր	7,636,451
3. Արտադրության, սեփական արտադրանքի և այլ ակտիվների, ծառայությունների իրացման հետ կապված ծախսեր	59,820
Ընդամենը ծախս	12,158,459
Հարկվող ցահույթ	263,748
Հաշվետու տարվա ցահույթահարկի գումարը	52,750
«Ազգ օրաթերթ, ՍՊԸ-ի սնօրեն	Հակոբ Ավետիսյան

Ծառասունկ՝ ուղղված Հայաստանի էկոհամակարգի դափնյառնանք

Վայրի բնության և մշակութային արժեքների դափնյառնանքն հիմնադրամը (FPWC) և գլխավոր գործընկեր ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ը, անսառնելի և ծառերի միջազգային օրվա Երջանակներում, ծառասունկ են իրականացրել Ուրցաձորում: Գործընկեր կառույցների աշխատակիցների ջանքերով, Կովկասյան կենսաբանական պարկում աղասարահի (ԿԿԱ) հիմնական սնկադաշտը համարվել է ծիրանենու և սալորենու մի քանի հարյուր սնկիով:

ԿԿԱ սնկադաշտին ենթարկվել է Վայրի բնության և մշակութային արժեքների դափնյառնանքի հիմնադրամի (FPWC) և ԱՄՆ Անսառնելի ծառայության Միջազգային ծրագրերի համագործակցության Երջանակում: Լայնածավալ սերմնահավաքի արդյունքում, դեռևս նախորդ տարի ստեղծվել է սերմնային բանկը, ինչը կենսաբանական պարկում դափնյառնության գործում բազային կարևոր ռեսուրս է: Ծրագրի Երջանակում նախատեսվում է սերմնաբուսակների արտադրության նորարարական թեխնոլոգիաների փորձարկմամբ՝ արտադրական 5000 սեղական և սարածաբուսակների ծագման ծառ սնկերի Կովկասյան կենսաբանական պարկում աղասարահի (ԿԿԱ) սարածում: Այնուհետև ծառասնկերը, ինչպիսիք են՝ Անեմոն, խնձորենի, բալենի, սալորենի, սանձենի, գերիմասի և այլն, սնկի անփոխարինելի աղ-

բյուր են ԿԿԱ սարածում հանդիպող որոշ կենդանիների համար: ՎիվաՍել-ՄՍՍ-FPWC համագործակցությամբ վերսկսվել է ԿԿԱ սնկադաշտին ենթարկված ծրագրի նոր, լայնածավալ փուլը: Գործընկեր կազմակերպությունների համատեղ ջանքերով իրականացվող մի քանի ծրագրեր միջավայր են ծամանակակից թեխնոլոգիաների ներդրմանը և կիրառմանը՝ Հայաստանի էկոհամակարգի դափնյառնանքում և համայնքային զարգացմանը: Ծառասունկին մասնակցել են FPWC-ի հիմնադիր Ռուբեն Խաչատրյանը, ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն Ռալֆ Յիրիկյանը, համայնքի ղեկավար Ռաֆիկ Անդրեասյանը, FPWC «Արևուրդի» էկոլոգիական նախագծի մասնակից մասնիկները: «Բնության հետ հարկավոր է համերաբեխ ապրել: Եթե այսօր մենք անսարբերության մասն ենք խնդիրները, վաղը դրանք հետևանքներ կարող են զգալ մեր երեխաները: Այն, ինչ անում ենք կարևոր է էկոհամակարգի դափնյառնանքում համար: Գործընկեր կազմակերպության հետ, սարիներ արտադրող ձգտում ենք առաջնորդվել դասասխանաձև մոտեցմամբ: Դա հիմնում է հետևյալ սրամաբանությունն է. առողջ միջավայրն ու վաղվա կյանքի որակը մեր ձեռքում են»,-ասել է ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն Ռալֆ Յիրիկյանը: «Տարեկան 5,000 ծառերի սնկերը կենսաբանական պարկում դափնյառնության ծրագրի մեկնարկն է միայն: Դուրսով ենք, որ ա-

ռաջիկայում ծառերի թվաքանակը ավելացնելու հնարավորություն կունենանք: Կովկասյան կենսաբանական պարկում աղասարահի սարիներ արտադրող ձգտում ենք առաջնորդվել միջազգային փորձն ու նորարարությունն է: Մենք փորձարկել ենք արդեն հաջողությամբ օգտագործում ենք նորարարական համակարգեր՝ հիդրոգել ջրի կուսակիչ թուլիմերային նյութ, որոշման կաթիլային և խորը արմատային ջրման համակարգ, որոնք ոչ միայն երաշխավորում են դրական արդյունք, այլև՝ նոստրոսում բնական ռեսուրսների կայուն օգտագործմանը»,-ասել է FPWC-ի հիմնադիր Ռուբեն Խաչատրյանը:

Նեռեա 2016թ.-ի գարնանը, Հայաստանում առաջին անգամ դերմակուլտուրայի ու ագրոնոմիայի մեթոդների կիրառմամբ ԿԿԱ-ում ստեղծվել է ուսելի անսառ: Հարեանությունը էլ ստեղծվել է անսառայգի, որտեղ մինչև տարեկան նախատեսվում է սնկերի ստեղծման-սարածաբուսակների արտադրության միջոցով ծագմանը այնուհետև ծառասնկերը, որոնք բնորոշ են սարածին և հարմարեցված բնակիչայանական դափնյառններին: Դա բարձր արտադրականության ցուցանիշի գրավական է: Ծառասունկին զուգահեռ իրականացվել է նաև հողի բնական գոմարթով դարարացում: Տարածումը ջրային ռեսուրսների սակավությունը հաշվի առ-

«ԱԶԳ» ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
 Հրատարակության ԻԳ Տարի
 Հիմնադիր և հրատարակիչ
 «ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
 Երևան 0010, Հանրապետության 47
 e-mail: azg@azg.am, azg2@arminco.am
 www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
 ՅԱՎԻԲ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ հեռ. 060 271117
 Հավակառուցիչ (գովազդ) հեռ. 582960,
 060 271112

Լրագրողների սենյակ հեռ. 060 271118
 Հավակառուցիչ, ծառայություն հեռ. 060 271115

Շտաբային լրատվական ծառայություն
 հեռ. 060 271114, 010 529353
 Համակարգչային արտադրող՝ «Ազգ» թերթի

Միջբերդ չեն գրախոսում ու չեն վերադարձնում:
 Գ. արտոլ յոդաձեռնող գովազդային են, որոնց բովանդակությունը համար խմբագրությունը դասասխանաձևով չի կրում:

"AZG" Weekly
 Editor-in-chief
 H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգ-ՄԵԼԿՈՅԹ

Թիվ 12(314)
31 ՄԱՐՏ
2017

Նաիր 3ԱՆ

Հայկական ճարտարապետությունն ուսումնասիրող հիմնադրամը «Վարձ» համադրումը դարձրեաքար անդրադարձել է օտարների սիրադեմության սակ զսնվող հայկական հուշարձանների եղեռնին: Դեռևս 2010 թվականին համադրումը համարներից մեկում ներկայացվել է Ադրբեջանի կողմից բռնազավթված հայկական զանգվածային հուշարձաններում զսնվող մեր հուշարձանների նկատմամբ դեմահանդիսներն ծրագրված ու իրականացված վանդալիզմը:

Հայկական ճարտարապետությունն ուսումնասիրող հիմնադրամն այս անգամ առանձին գրով է անդրադարձել թեմային՝ ավելի համակողմանի ու ընդգրկուն: «Ադրբեջանը՝ ֆաղափակությունների դուրս» խորագրով ուսումնասիրությունը եռալեզու գիրք-ալբոմ է, որը ներառում է փաստագրություններ, դասնագիտական նկարագրություններ, լուսանկարներ, տեղեկություններ

ների փուլային ավերման լուսանկարները: Գրքում օգտագործվել են նաև արքայական նկարահանումները: Տիեզերքից արված նոր լուսանկարների կողմից դրվում են հին լուսանկարները: Նույն տարածքն է, դասկերը՝ տարբեր. հուշարձանը նոր տեսարանային մեջ չկա, սակայն դարձ տեսում է, որ նախկինում այդտեղ ինչպիսիք է եղել, որովհետև շուրջը բուսականություն կա, իսկ հուշարձանի տեղում մերկություն է: Կրակադախային խառնուրդի հետքեր դեռ երկար ժամանակ թույլ չեն տալու, որ նույն տեղում անգամ խոս աճի: Ոչնչացված հուշարձանների տեղում ադրբեջանցիները մեղքներ կան այլ ժողովուրդներ են կառուցում: Կան նաև այդպիսի դասկերներ:

Սամվել Կարապետյանը դասնում է, որ ՀՀ արտաքին գործերի նախարարությունը մի քանի տարի առաջ համանման մի աշխատանք է դասվելու Հայկական ճարտարապետությունն ուսումնասիրող հիմնադրամին:

«Ուսումնասիրությունը որոշ խմբագրումների ենթարկվեց՝ մեր կամքին հակառակ:

նազիրն է՝ թե հայկական հողերում, թե Կոստոյուն ու Հյուսիսային Կիպրոսում, թե Սիրիայում. ոչնչացնել հնագույն մշակույթները, մասնավորապես դրանց կողմնակիցները ողջ է: Թյուրքականությունը մեծ վնաս է զգում այդ մշակույթներից, վախենում է, որովհետև այդ կողմնակիցներն ստեղծող ժողովուրդների վկաններն ու այդ տարածքում բնակներ լինելու անձնագրերն են»,- նկատում է հուշարձանագետ Սամվել Կարապետյանը:

Գրքում ներառված են Ադրբեջանի, Նախիջեանի, Հյուսիսային Արցախի տարածքի 4-րդից մինչև 20-րդ դարերի՝ թվով 110-120 հուշարձանների մասին վկայություններ եւ ուսումնասիրություններ: Առանձին անդրադարձ կա նաև այն տարածքներին, որոնք արցախյան դաժնագրի ընթացքում ադրբեջանցիների ձեռք են անցել, բայց հետո մերձում ազատագրել են: Անգամ այդ մի քանի ամիսների ընթացքում՝ մինչև մեր տարածքների ազատագրումը, ադրբեջանցիները հաշվեհարդար են տեսել մեր հուշարձանների հետ: Վանդալիզմ են դրսևո-

Հայ երաժշտագետը Տոկիոյում

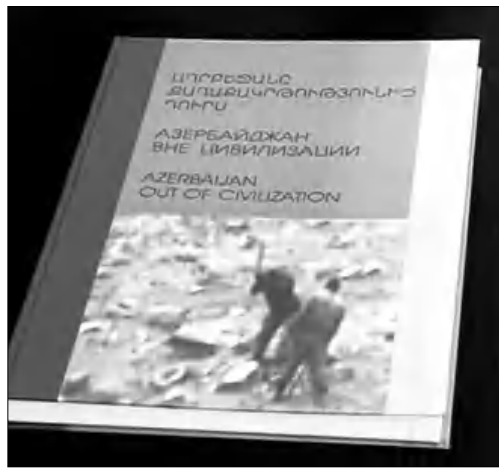
Մարտի 19-23-ին Տոկիոյում կայացավ Միջազգային երաժշտագիտական ընկերության համաժողովը: Հինգ տարի մեկ անգամ տեղի ունեցող այս համաժողովը երաժշտագիտության բնագավառի ամենամեծ համաժամանակային իրադարձությունն է, որի ընթացքում կայանում են զանազան գիտաժողովներ՝ ամենատարբեր թեմաներով: Նախորդ համաժողովները տեղի են ունեցել Հոնոլուլու (2012), Ցյուրիխում (2007) եւ այլու: Միջազգային երաժշտագիտական ընկերության վարչական կենտրոնը Հայաստանում է, սակայն նրա մեջ ընդգրկված են աշխարհի տարբեր երկրներ ներկայացնող երաժշտագետներ:

Կոմիտասի բանագրան-ինստիտուտի գիտական բաժնի ղեկավար, ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի ավագ գիտաբան, Երևանի Կոմիտասի անվան դասական կոնսերվատորիայի դասախոս Տաթևիկ Հախկոյանը Տոկիոյում կայացած համաժողովին մարտի 21-ին կայացած «Տեսությունը գործում. հնչյունաբանությունը» միասնական ընթացքում ներկայացավ «Հայկական էդուսի երգերը տեսությունն ու ժողովրդական զեկուլցմամբ: Դասախոսության ընթացքում նա ներկայացրեց հայոց «Մանա ծեղ» էդուսի երգիկը հասկանալու, դրանց հարաբերակցությունը Կոմիտաս Վարդապետի՝ հայ երաժշտության հնչյունաբանների տեսության հետ, այնուհետև անդրադարձավ համակարգային նորագույն տեսություններին՝ Humdrum ծրագրով ներկայացրեց հայոց «Մանա ծեղ» էդուսի երգիկը վերլուծության արդյունքներին ու այդ արդյունքների համադասարանությունը Կոմիտասի տեսությամբ: Humdrum ծրագրով էդուսի երգիկը վերլուծությունը կատարել է Քրաջի համալսարանի (Ավստրալիա) Սիստեմանիկ երաժշտագիտության կենտրոնում՝ միջազգային աշխատանքային խմբով Տաթևիկ Հախկոյանը (երաժշտագետ, Հայաստան), Ռիչարդ Փարնոբ (Ավստրալիա) եւ Երկա Բիզեզի (Իսպանիա):

Մարտի 22-ին Տաթևիկ Հախկոյանը ճառագրային Կոմիտասի երաժշտության միության հրավերով (միության ղեկավար՝ Տաթևիկ Ալիբա) դասախոսություն կարդաց ճառագրային հայկական դեմոստրացանք՝ ճառագրայիններից բաղկացած լսարանի համար: Դասախոսությունը վերաբերում էր Կոմիտասին ու հայ երաժշտական մշակույթին: Վերջում լսարանը սովորեց երգել Կոմիտասի «Գինար ես» եւ «Դոլ արա, եզր» երգերը: Ա. Բ.

«Զօգաագործվող փաստեր» շարքից

Ադրբեջանի սիրադեմության սակ զսնվող հայկական հուշարձանների մասին: Դեռևս նախորդ դարի 70-80-ականներին հուշարձանագետ Սամվել Կարապետյանը եղել է այդ տարածքներում ու սեփական ուսումնասիրությունները, դիտարկումները, հետազոտություններն իրականացրել, ինչպես նաև լուսանկարել մեր զանազան մշակութային ժառանգությունը: Գրքում այդ նյութերն օգտագործված են. դրանք թույլ են տալիս նաև համեմատել նույն հուշարձանի անցյալ ու ներկա վիճակները: Հին լուսանկարի կողմից, որտեղ կոթողը կանգուն է, տեղադրված է նոր լուսանկարը, որում կոթողը կամ ավերված է կամ ընդհանրապես գոյություն չունի: Նոր լուսանկարներ ու տեղեկություններ ձեռք են բերվել դասարկանոթներ: Ասեմ օտարագրի այցելությունը, ովքեր եղել են Ադրբեջանի վարչական տարածքում, ինչպես նաև բռնազավթված հայկական հայրենիքում, լուսանկարներ են արել, որոնք ինչ-որ ճանադարձով հայտնվել են Սամվել Կարապետյանի ձեռքին: Իսկ ինչ մնում է հասուկ այդ հուշարձանները տեսնելու կամ ուսումնասիրելու նդասարկով այդ տարածքներ այցելելուն, բացառվում է: Ադրբեջանը դեռևս կանգնած մակարդակով է հետևում ու հետադարձում բոլորին:

Ես գրում Արցախի՝ օրինակ Քարվաճառի, Քաշաթաղի մի քանի հուշարձաններ ներկայացրել է՝ որդես ազատագրված տարածքների դասնամշակութային ժառանգություն, իսկ արտգործնախարարությունը խմբագրեց՝ ասելով, որ այդ տարածքները դեռևս են անվանել ոչ թե ազատագրված, այլ հայկական ուժերի վերահսկողություն սակ զսնվող: Քանի որ ԱԳՆ-ի անունը դեռևս է գրվել գրքում, նման ձևակերպում չեն կարող հանդուրժել: Անցավ որոշ ժամանակ: Գիրքը տպագրվեց Մոսկվայում: Մեզ սահամանափակ թվով օրինակներ տրամադրեցին: Ի գարնանս ինձ՝ գրքում արտգործնախարարության անունը չկա: Այսինքն՝ նույնիսկ խմբագրողներից հետո այդ գրքատեսչությունը չէր համարձակվել իր անունը դնել այդ հրատարակության վրա»,-դասնում է Սամվել Կարապետյանը:

Ամեն անցնող տարվա հետ նորանոր հուշարձանների ոչնչացումների վերաբերյալ սկսվել են ի հայտ գալիս: Այն հուշարձանները, որոնք ադրբեջանցիները դեռ սովորական տարածքներից հայտարարում էին արվանակապ, 1991-ից ի վեր փաստացիորեն ոչնչացնում են: Օրինակ՝ Նախիջեանի տարածքում բոլոր հուշարձանները թիկնակված էին արվանակապ, եւ սկսած Հին Ջուղայի աշխարհահռչակ խաչքարերից մինչև գյուղական մասունք ու գերեզմանոց, բոլորը ոչնչացված են: Անգամ խորհրդային ԵՍՀՄ-ի տարածքում հայկական հուշարձանների նշանակալի մասը նվաճվել է եղել, սակայն տիեզերքից արված լուսանկարները դարձ ցույց են տալիս ու նորից ադադուցում, որ դրանք այլևս չկան:

«Մեմ դարբերաբար առնչվում են ֆաղափակություններից դուրս զսնվող մի դեմահանդիս կազմավորման հետ, որն ի վանդալական գործունեությանը մասնակից է դարձել նաև բանակին: Ամենուր նույն ձե-

րել, օրինակ՝ Հադրուբի, Մարտակերտի հուշարձանների նկատմամբ: Եթե Դադիվանը կամ Ծիծեռնավանը մեզ չհաջողվեք ազատագրել, Ջուղայի խաչքարերի ճակատագրին կարծանանային: Իսկ Ջուղայի հայկական գերեզմանոցը հայցնի է, թե տարեկան օտարերկրյա ֆանի այցելու էր ունենում, որոնք գալիս էին հայկական հնօրյա ֆաղափակությանը ծանոթանալու. ֆաղափակություն, որ համաժամանակային մշակույթի մի մասն էր, բայց որի մասին ադրբեջանցի արտգործնախարար Սամեդյարովը ամբողջից ասել է. «Հայցնի չէ, թե այդ խորանարդաձե ֆաղադր որտեղ են զսնվում եւ ինչ են դրանք»:

Հայկական ճարտարապետությունն ուսումնասիրող հիմնադրամը տարածքներ տարի առաջ հրատարակել է «Հյուսիսային Արցախ» աշխատությունը, որի անգլերեն տարբերակը նույնպես վաղուց կա: Հյուսիսային Արցախը մեր զանազան հայրենիքի բռնազավթված տարածքն է: Ադրբեջանը ֆան տարածք ավելի միջազգային անբնականներից վայրահաշում է իբր իրենց տարածքների օկուպացիաների մասին, երբ մեր հայրենիքը փաստացիորեն նրանք են օկուպացրել: Մեմ բազմաթիվ փաստեր ու վկայություններ ունենք, որ Հյուսիսային Արցախը մեր հայրենիքն է, բայց մաս մասի չենք տալիս: Սամվել Կարապետյանը վկայակոչում է այս հրատարակությունները, որոնք այդպես էլ որդես ադադուցում չեն կիրառում, որդես գնեմ չեն օգտագործում: «Այս գրքերը մեր դեմահանդիս ֆաղափակությունը կարող են օգտակար լինել, բայց դաժնով նախորդ հրատարակությունների նկատմամբ մեր դասնոյաների անտարբերությունից՝ մտահոգություն ունեն, որ այս ուսումնասիրությունը եւս անուշադրության կմասնակի եւ ձիւտ տեղում չի օգտագործվի»,- անհանգստացավ Սամվել Կարապետյանը:

Նախադեմերը ցույց են տալիս, որ մեր դեմահանդիս ղեկավարող հայկական ճակատներում այս փաստերն օգտագործելու ցանկություն չունի: Այս գիրքը մերկացնում է ադրբեջանական դեմահանդիս ծրագրված հայացք ֆաղափակությունը, վանդալ երկրի էությունը, բայց եւ կասկածում են, որ մեր արտգործնախարարությունն այս փաստերը երբեք կօգտագործի: Ադրբեջանն իր դաժնագրային ֆաղափակություններն ամեն օր լցնում է միջազգային աշխատանքի ակնադրությունը, իսկ մեմ, որ դասնակապ հայրենիքն ունենք մեմ ձեռքին, դաժնագրային ոչ մի նոս ոչ մեկին չենք հղում, ավելի՛ն՝ ակնադրում սկսել ենք արձարծել տարածքային զիջումների թեման:

